

Debreceni Pozsgástár

Receptaculum Succulentarum Debreceniense (Hungaria)

X. évf. 3. sz. 2007.

Szépen virágzó Eriosyce confinis telep a chile-i Copiapo városa mellett.

Copiapoa coquimbana az Atacama sivatagban.

DEBRECENI POZSGÁSTÁR

A Magyar Pozsgásgyűjtők Közhasznú Egyesületének (Debrecen) ismeretterjesztő folyóirata
Succulent Magazin of Debrecen (Hungary) Educational Journal of Hungarian Succulent
Collectors' Society (Debrecen)

Aufklärungsorgan des Gemeinnützigen Vereins der ungarischen Saftpflanzensammler
(Debrecen)

Tiszteletbeli elnök és alapító-főszerkesztő:

Papp László 4225 Debrecen, Zsindely u. 1.

A szerkesztőség (Editorial office)

Levélcím (Address): 4015 Debrecen, Pf. 82.

Internet honlap: www.pozsgasgyujtok.hu

Tudományos lektor: Papp László 4225 Debrecen, Zsindely u. 1.

Tel.: (52) 316-666/22037 E-mail: papp.laszlo@gf.unideb.hu

Főszerkesztő (General editor):

Ficzere Miklós 4028 Debrecen, Kétmalom u. 6.

Tel.: (30) 468-2676; Fax: (52) 315-230;

e-mail: ficzere.miklos@freemail.hu és ficzere.miklos@gmail.com

Szerkesztők (Members of Editorial):

Dr. Buglyó Péter

Tel.: (52) 316-666/2405 E-mail: buglyo@tigris.klte.hu

Dr. Csajbók József

4002 Debrecen, Bayk András kert 54081/17

Tel.: (52) 311-745, (20) 366-2360

Kiss László 5904 Orosháza, Gyopárosi u. 11.

Tel.: (68) 414-095, E-mail: kiss.l.kaktusz@globonet.hu

Tóth Norbert 4028 Debrecen, Jósika u. 7/A

Tel.: (52) 446-733, (70) 366-0492 E-mail: cactusdraco@t-online.hu

Idegen nyelvi fordítók:

Dr. Csajbók József, Kissné Balogh Judit, Kiss Attila, Koláné Károlyi

Andrea, Kola Sándor, Pappné Czappán Marianna

Az Egyesület tisztségviselői (Officials)

Az egyesület levélcíme (Address): 4015 Debrecen, Pf.: 82.

E-mail: kozpont@pozsgasgyujtok.hu

Elnök (President): *Gedeon Tamás*

6078 Jakabszállás, II. ker 150. Tel.: 30/ 24 24 458

E-mail: gedontamas@gedeon-tanya.hu

Titkár (Secretary): *Szászi Róbert*

4078 Haláp, Tanya 93.

Tel.: (52) 715-828, (20) 549-0956, (30) 425-6067

Gazdasági ügyvivő (Hon. Treasurer): *Tóth Norbert*

4028 Debrecen, Jósika u. 7/A Tel.: (52) 446-733, (70) 366-0492

E-mail: cactusdraco@t-online.hu

Belföldi kapcsolatok referense: *Ábel Gyöző*

6000 Kecskemét, Szarkás 87.

Tel.: (30) 415-6271 E-mail: kaktuszbarat@freemail.hu

Külföldi kapcsolatok referense: *Ficzere Miklós*

4028 Debrecen, Kétmalom u. 6.

E-mail: ficzere.miklos@gmail.com Tel.: (30) 468-2676

Magfelelős: *Fodor Irén*

5900 Orosháza, Vásárhelyi út 50.

E-mail: rodfoc@ctromail.hu

Kiadó: Magyar Pozsgásgyűjtők Közhasznú Egyesülete (Debrecen)

A folyóirat megjelenik egy évben négy alkalommal.

Címváltozások bejelentése: Amennyiben lakcíme megváltozik, úgy a változásról lehetőleg levélben, írásban mielőbb értesítse az egyesületet.

Levelezés és hírszerkesztés: Minden, a folyóiratot és az egyesületet érintő általános kérdésben, valamint a lakóhelyén vagy annak körzetében készülő kiállításról, gyűjtőkről és gyűjteményekről, működő vagy alakuló klubokról, vásári és értékesítési, valamint kiállítási lehetőségről kérjük keresse az egyesületet.

Útmutató a cikkek szerzőinek: A folyóirat szerkesztősége kéri és várja mindazok cikkeiket, akik a kaktuszokkal és egyéb pozsgás növényekkel bármilyen kapcsolatban vannak és késztetést éreznek útleírások, élőhelyi leírások és más, a témával összefüggő írások megjelentetéséhez. A cikkeket küldhetik olvasható kézírással, géppel írva vagy CD-n rögzítve, amelyeket kérésre visszaküldünk. A cikkhez tartozó fotót, diát rajzot, térképet stb. kérésre ugyancsak visszaküldjük. Cikkeiket elküldhetik e-mailen is.

Fenntartunk minden jogot a szerkesztésben, a tartalmat nem érintő szakmai lektorálásban, a cikkeik illusztrációs kiegészítésére, változtatására és a megjelentetés idejére vonatkozóan. A cikkek elején két-három mondatban legyen megfogalmazva az írás lényege, amelyet angolra és németre fordítottunk. Kérjük olvasóinkat, hogy a közreadott cikkekkel, a folyóirattal és az egyesülettel kapcsolatos észrevételeiket a szerkesztőség címére szíveskedjenek megküldeni.

A folyóirat megrendelése és az egyesületi tagság: Magyar Pozsgásgyűjtők Közhasznú Egyesületének (Debrecen) bármely magán és jogi személy tagja lehet, akik a 2007. évre 3500 Ft tagdíjat az egyesület részére befizeti, amely összeg tartalmazza a folyóirat adott évében megjelenő 4 számát és a postai bérmentesítés értékét. A tagsági díj feljogosít az egyesületi életben való részvételre, a maglistából történő rendelés esetén pedig a tagoknak járó árengedményre.

© Debreceni Pozsgástár: Minden jog fenntartva.

ISSN 1419-130X

A Debreceni Pozsgástár szerkesztőségének írásos engedélye nélkül a folyóirat egyetlen részét sem szabad lemásolni vagy felhasználni semmilyen formában. (Text and illustration on copyright).

Terjeszti: Magyar Pozsgásgyűjtők Közhasznú Egyesülete (Debrecen).

Nyomdai előkészítés: Sarádi Gyöngyi, kiadványszerkesztő

e-mail: saradigy@gmail.com

Nyomdai munkák: Litográfia Kft.

4030 Debrecen, Vágóhid u. 3/a Tel./fax: (52) 430-184

E-mail: litografia@externet.hu

Felelős vezető: Vécsai Tibor

Terjedelem: 4,5 (A/5) ív

Magyar Pozsgásgyűjtők Közhasznú Egyesülete – A pozsgás élet központja

Tartalom

<i>Ficzere Miklós</i>	<i>Szerkesztőségi levél</i>
Legyen? Ne legyen? Legyen!!.....	6
<i>Mánfai Gyula</i>	
Gymnocalycium neuhuberi H. Till & W. Till	8
<i>Dr. Urs Eggli</i>	
Az éjjel nyíló pozsgásnövények és megporzóik III.	15
<i>Dr. Csajbók József</i>	<i>Folyóiratszemle</i>
Cactus and Succulent Journal 2007/1.....	22
<i>Kiss László</i>	
Mammillaria ritteriana Boedeker 1929.....	23
<i>Dr. Gellén János és Gellénné Dr. Kertész Erzsébet</i>	
„Kaktusz-Odüsszeia” La Paz-tól Santiago de Chile-ig V.....	26
<i>Dr. Buglyó Péter</i>	<i>Folyóiratszemle</i>
KuaS 2006/10; 11 és 12.....	33
<i>Ficzere Miklós</i>	
Melokaktusz szigetek és turbános kaktuszok.....	35
<i>Ficzere Miklós</i>	
Melokaktusz nemzetség az Új Kaktusz Lexikon tükrében.....	38
Melocactus bélyegeken.....	45
Kiállításaink.....	46
<i>Hódi Sándor</i>	
Magyar kaktuszgyűjtők: Juhász Gábor.....	48
Egy molylepke, amely kipusztíthat 19 kaktuszfajt.....	53
Egyesületünk könyvtárába érkezett kiadványok.....	56
Etimológia szótár	58

MOLNÁR IMRE (1936-2007)

**Egyesületünk és a Pozsgástár
egyik alapítója elhunyt.**

**Emlékének kegyelettel adózunk
következő számunkban.**

A borító képei

Címlapfotó:

Echinopsis tarijensis Bolíviában, Impora-tól keletre, 3500 m magasságban.

Borító 4. oldal: A mindig megcsodált *Echinopsis terscheckii*.

A borító minden képét Dr. Gellén János készítette.

Szerkesztőségi levél

Ficzere Miklós: Legyen? Ne legyen? Legyen!!

A kissé különös és szokatlan cím eredetének forrása az, hogy a magyar kaktuszgyűjtők körében sokszor elhangzik olyan vélemény, legyen-e a pozsgás folyóiratainkban külföldön élő szerzőktől valamilyen témában írás, vagy ne legyen. Az elmúlt 10 évben én is részese voltam ilyen, a kétféle véleményt tükröző és ütköztető vitának. Az egyik nézet szerint nincs szükség külföldi szerzők cikkeire, mivel nekünk, magyar kaktuszgyűjtőknek magunkat, a saját eredményeinket, ismereteinket kell bemutatni. A másik nézet azt mondja, hogy igenis kellene a külföldi országok gyűjtőinek, szakembereinek írásai, mert azok nélkül bizony hiányos marad tudásunk a pozsgásnévnyekről. A magam részéről mindkét véleményt elfogadhatónak tartom, de csak úgy, ha ez a két vélemény valamilyen arányban ötvöződik, mert szükség van erre is, meg arra is. Ha alaposan megvizsgáljuk, akkor megállapíthatjuk, hogy a magyar szerzők, cikkírók nagyobb része is külföldi szakirodalmakra hivatkoznak, döntően azokból merítik tartalmi forrásaikat, de ez a megállapítás e szerzők érdemeit egyáltalán nem csökkenti, persze akadnak kivételek is. Vannak, akik önálló ötleteiktől, meglátásaiktól vezérelve valamilyen egészen újat, néha meglepőt mutatnak be részünkre. A Pozsgástárban korábban is volt már néhány kiváló cikk külföldi szerzőktől, s bevallhatom, olvasásuk üdítő változatosságot hozott, s nem egyszer többször is elolvastam ezen írások valamelyikét. Fontosnak tartanám azonban a helyes arányok megtalálását, mert a Pozsgástárnak döntően mégiscsak a magyar pozsgásgyűjtők közösségi életét, szakmai munkáját és ismereteit kell láttatnia, amihez remélhetőleg a jövőben, nagyobb aktivitás is párosul majd. Szerencsésnek azt tartanám, ha lapszámonként egy-két cikk jelenne meg külföldiek tollából, mert mindenképpen fontos megismerni más országok gyűjtőinek, szakembereinek véleményét, ismereteit, azokat a kutatásokat, amit a pozsgások élőhelyén, elterjedési területén végeznek. Ennek hiányában nem biztos, hogy megfelelő rálátásunk

lenne mindazon változásokra, újdonságokra, ami időről-időre észrevehető a rendszertani besorolásokban, nevezéktani változásokban és a genetikai, rokonsági vizsgálatokban. De ugyanilyen fontos annak a múltnak, és e múlt kutatóinak, felfedezőinek, tudósainak megismerése, akik nélkül mai tudásunk bizonyára nem tartana azon a szinten, ahová napjainkban elérkezett.

Furcsa kettősséget tapasztalok: míg a kaktuszok hazája egy Európától távoli kontinensen, Amerikában található, addig a rájuk vonatkozó ismeretek döntő hányada európai emberek, főleg angolok és németek munkájának az eredménye. Mára különösen meghatározó lett az angolok vezető szerepe, ami betudható annak, hogy a világon talán a legfejlettebb kertkultúrával rendelkező nemzet, ahol ilyen célokra is mindig rendelkezésre állt pénz, paripa és fegyver. Ez utóbbi elmondható Németország, de különösen az Egyesült Államok szakembereinek lehetőségeire is, mégsincsnek meghatározó befolyással a kaktológia tudományára. Ez kissé azért is különös, mert nemzetgazdasági szempontból a kaktuszoknak az amerikai kontinens országokban lényegesen nagyobb szerep jut, mint az európai országokban, így azok kutatása sokkal fontosabb lehet Amerika számára. Az angolok vagy angolszászok vezető szerepét – mint már hallottam ilyet is – politikai machinációkkal, a politika mindenbe belenyúló mindenhatóságával magyarázzák. Lehet, hogy mindez igaz, de vajon miért érdeklődnének kevésbé, és miért származik sokkal kevesebb ismeret más országokból, amelyek területén mindennapos az ember és a kaktusz együttélése? A kaktuszokon kívüli pozsgásokról nagyon sok és néha meghökkentő tanulmányról, újdonságról szerezhettem értesülést, miután néhány afrikai országban megjelenő különféle újságot sikerült átböngészniem. Meglepetéssel és megdöbbenéssel kellett tapasztalnom, hogy ezek az írások szinte egyáltalán nem találhatók meg a fejlett Nyugat pozsgás lapjaiban, vagy csak egészen

ritkán. Vajon mi lehet ennek az oka? Nyelvi probléma biztosan nem, mivel ezekben az afrikai újságokban a megjelenés nyelve túlnyomórészt az angol nyelv. Vagy talán csak az a felfedezés, amit a nyugat fedez fel?

Érdekesség még az is, hogy az igazán fontos információk, kutatási eredmények elég nehéz és körülményes kutakodással ismerhetők meg, gondolok itt, pl. egy-egy rendszer-tani változást bizonyító körülményekre. Az eddig elmondottakból tehát egyértelmű az a következtetés, hogy a pozsgásokra vonatkozó tudás legnagyobb része külföldről származik, ahogyan pozsgás növényeink legnagyobb része is. Ebből pedig az következik, hogy ennek a tudásnak a megismerése számunkra nélkülözhetetlen, ehhez viszont szükségesek azok megfelelő szintű lefordítása magyar nyelvre és színvonalas megjelentetésük a Debreceni Pozsgástárban. Már nagy felelősséget jelent a nyelvünkre történő fordítás is, mert annak szakmailag helyesnek és az átlagos érdeklődésű olvasó számára is jól érthetőnek, értelmezhetőnek kell lennie. Legalább ekkora teher és felelősség a lefordított írás magas színvonalú nyomdai megjelentetése, mert szerzőiktől elvárás legalább az a színvonal, ahol cikkeik külföldön megjelennek. Így újságunknak, a Pozsgástárnak kénytelen-kelletlen fel kell emelkednie az élenjáró külföldi, hasonló szaklapok szintjére, mely követelménynek mára már azt hiszem sikerült megfelelnünk. Ezt igazolják azok a visszajelzések, amelyeket az eddig megjelent cikkek külföldi szerzőitől kapott szerkesztőségünk. Sajnos, arra nem igazán számíthatunk, hogy az elsőírások lapunkban jelenjenek meg, érthető okok miatt,

de remélhetőleg a későbbiekben erre is sor kerül. Mit tapasztalhatunk, ha megnézzük a külföldi pozsgás szaklapokban megjelenő cikkek szerzőinek névsorát? A kép nagyon változatos, vannak, amelyekben szinte csak az országukban, másokban, a legkülönbözőbb országokban élők jegyzik a megjelenő írásokat. Ebből a szempontból messze kiemelkedik az USA folyóirata, amely ebben a jellemzőjében is az egyik legnagyobb változatosságot mutatja, és csak egyet tudok érteni szemléletünkkel, miszerint ami érdekes a pozsgásokról, azt közzé kell tenni. A szerzőket nézve sokszínű folyóirat Európában is létezik, amit ilyen aspektusból akár multinacionálisnak is nevezhetnék. Bizonyára sokunkat, de még a hivatásos magyar botanikusokat is érdekelné külföldi szakemberek új rendszertani összeállítása a pozsgások egy adott csoportjáról, amely a Kárpát medencét, köztük hazánkat is érinti, csak közre kellene adni magyarul. Az pedig, hogy ezeket az ismereteket mennyire akarjuk, vagy tudjuk magunkévá tenni, az természetesen egyénenként különböző, függ kinek-kinek érdeklődése tartósságától és elmélyültségétől, vérmérsékletétől, és attól az időtől, amit a megismerésre kíván fordítani. Vezéreljen hát bennünket a megismerés vágya, hogy minél többet megtudjunk Flóra számunkra legszebb gyermekeiről, a pozsgásokról, közöttük a kaktuszokról és csodálatos virágjaikról, nem nézve azt, hogy a megismerés útjai merről jönnek, csak azt, hogy merre tartanak, s mindebben nagyon hasznos segítő kíván lenni az elkövetkezendő időben is a Debreceni Pozsgástár.

Ficzere Miklós, főszerkesztő

Az alábbi címen megrendelhető az *Oszt-rák Kaktuszgyűjtők Gymnocalycium* című, évente általában 4 alkalommal megjelenő A/4 méretű, teljesen színes lapja. Az előfizetés díja: 30 EUR/év.

**Wolfgang Papsch, Winterstrasse 28.
A-8720 Knittelfeld, Ausztria
E-mail: wolfgang.papsch@cactus.at**

Mánfai Gyula *Gymnocalycium neuhuberi* H. Till & W. Till

Zusammenfassung: Der Schriftsteller stellt verschiedene *Gymnocalycium* Taxons als Teil der *Gymnocalycium Monographie* ausführlich vor, abgesehen von ihrer Aberkennung und Eingruppierung.

Abstract: The author presents the different *Gymnocalycium* taxons in details independently of their actual taxonomic status, as the part of the *Gymnocalycium monographia*.

A fajnév eredete: Gert NEUHUBER úrról elnevezve, aki az osztrák *Gymnocalycium* munkacsoport tagja és többször járt a nemzetség élőhelyén.

Alapnév: *Gymnocalycium neuhuberi* TILL & W. TILL, *Gymnocalycium* 1 (5) 1992 59-60. oldal.

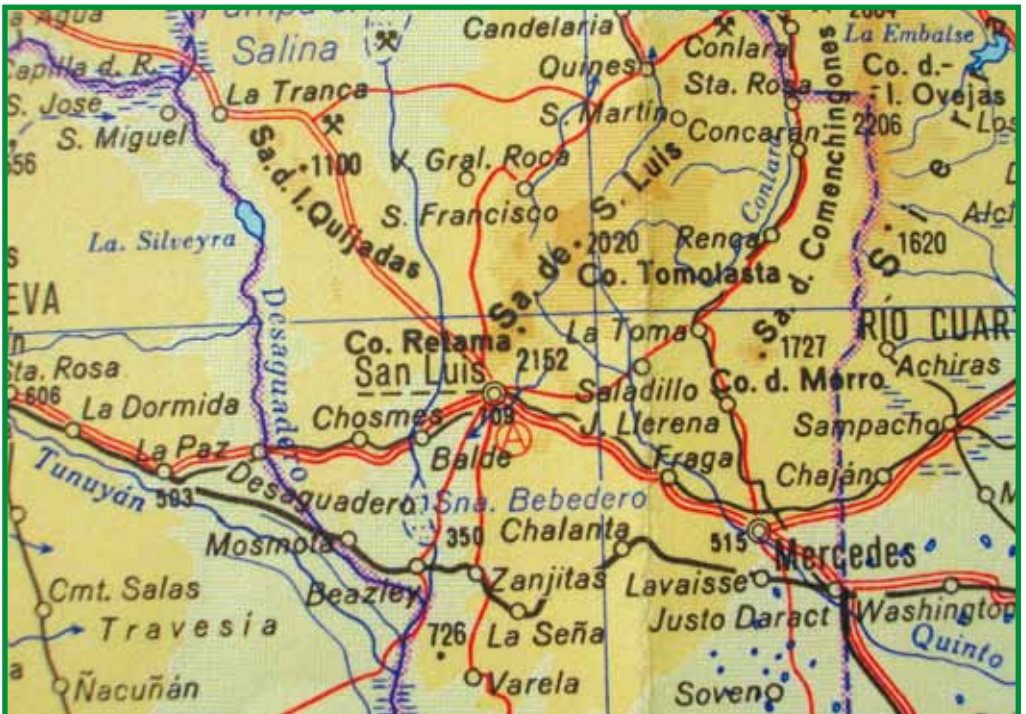
Latin diagnózis: *Gymnocalycium neuhuberi* -eine bemerkenswerte neue Kakteenart aus dem westlichen Argentinien
Von Hans Till, Attersee und Walter Till, Wien. *Gymnocalycium* 1 (5) 1992 59-60. oldal.

A. G. andreae (Boedeker) Britton & Rose, cui

probabiliter affinis, habitu distincto, corpore majori, spinis patentibus et floribus lilacinis differt.

Holotypus: Argentina, Provincia de San Luis, in parte australi montibus Sierra de San Luis, 1300 m s.m., leg. G. Neuhuber GN88-77/179, Decembro 1988 (WU, planta in liquore alcoholico 70 %). Isotypi: GN88-77/189, flores et fructus in liquore alcoholico 70 %, WU; semina in herbario, WU.

Truncus simplex, applanato-globosus, usque ad 70 mm diametrens, usque ad 48 mm

1. kép A San Luis hegység és környéke.

altus; vertex paulo infusa, plerumque spinis oblecta; radicibus ramosis. Epidermis glaucoviridis, non nitens, minute granulata. Costae 9-12, sulcis undulatis inter se separatae, sulcis transversalibus distinctis articulatae in tubercula quinqueangulata pro parte mammiformia cum gibba obtusa, basi costarum tuberculis applanatis et saepe dilatatis 15-20 mm latis. Areolae rotundae vel ovae, circiter 6-7 mm diametientes, paulo infusae, 15-20 mm inter se dislocatae, solum eae verticis cum lana brevi, ceterae glabrae vel subglabrae. Spinae subulatae, rigidae, basi plerumque incrassatae, radialiter dispositae, rectae vel leviter curvatae, plerumque 9 marginales, inferiores circiter 5 sunt 15-20 mm longae, superiores circiter 4 sunt 11-12 mm longae, plantis adultis suprema margine areolae saepe 1-3 spinulae setiformes; plantis juvenilibus 1 spina centralis, plantis adultis 4 spinae centrales cruciformiter dispositae marginales paulo superantes; omnes spinae plerumque flavae, rarius aurantiacae vel brunneae. Flores ex areolis juvenilibus prope verticem orientes, breviter infundibuliformes, 27-36 mm longi et 26-34 mm diametiens, rarius majores, lilacini, post meridiem aperientes. Pericarpellum breve, subconicum, 6-7 mm longum et 9-10 mm diametiens, pallidoviride, nitens, foliis squamiformibus, paucis, subrotundis usque ad subacutis; pallide marginatis, apice brunnescentibus oblectis; folia pericarpelli forma et magnitudine in folia

externa perianthii transientes. Folia externa perianthii spatulata usque ad angustolanceolata, usque ad 21 mm longa et 6 mm lata, dorso stria centrali viridi plusminusve lata. Folia interna perianthii lanceolata, centrum versus sensim diminuta, a 20 mm longibus 5 mm latisque usque ad 13 mm longibus 4 mm latisque decrescentes, lilacina, dorso striacentrali obscuro-lilacina. Stamina infimae series duae stylo attingentes, cetera stamina tubo perianthii attingentes, suprema intus curvata, inferiora recta; filamenta alba, 5-6 mm longa; antherae rotundae, circiter 0,8 mm diametientes, pallido-flavae; grana pollinis pallido-flava. Stylus tenuis, 12-14 mm longus, 1,5 mm crassus, albus, stigma 3-4 mm longum, albidum, 9-partitum, stamina superiora superans. Receptaculum 3,5 mm latum, 1-2 mm longum et seriebus duabus intimis filamentorum clausum. Ovarium subglobosum, circiter 5 × 5 mm, intus albidum et pleno funicularum. Fructus oviformis, 15-18 mm altus, 10-12 mm diametiens. atroviridis, apice cum reliquiis floris, simplex vel duplex longitudinaliter dehiscens. Semen subcylindricum, 1,2 mm altum et circiter 1 mm diametiens, in sectio transversali rotundo-ellipticum, regione chalazae rotundum, regrone hili-micropylaeque truncatum et subrotundum; testa cellulis extus solum paulo convexis composita, nigra; subtoto membrana sicca celata. Membrum subgeneris *Ovatisemineum* Schütz (1968).

2. kép Virágzó *Gymnocalycium. neuhuberi*.

3. kép A hajtáscsúcson kifejlődött és egyszerre nyíló virágok a virágzóővel.

4. kép A virágok felülnézetben.

A növény leírása

Az elsődleges faji jellegzetességgel bíró szervek leírása:

Virág a csúcs közeli areolákból jelenik meg, 27-36 mm hosszú és 26-34 mm szélesre nyílik ki, olykor kissé nagyobb. Rövid tölcser alakú. Színe lila. A pericarpellum rövid, 6-7 mm hosszú, 9-10 mm átmérőjű. Kevés számú, kicsi barnás hegygel rendelkező, világos peremű pikkelyekkel fedett. A felső részen elhelyezkedő pikkelyekből alakulnak ki a külső lepellevelek. Ezek alakja a lapát alaktól a lándzsa alakig változik, 21 mm hosszúak és 6 mm szélesek, színük lila sötét zöld közép-csíkkal. A belső lepellevelek lándzsa alakúak, a belső sor 13 mm hosszú és 4 mm széles, színük lila sötétebb közép-csíkkal. Porzólevelek két sorban helyezkednek el. Porzószerű

vékony, fehér színű, 5-6 mm hosszú. Portok sárga pollennel, kerek, kb. 0,8 mm átmérőjű. Bibeszál vékony, fehér színű, 12-14 mm hosszú, 9 krém fehér bibeággal. Termés fordított tojás alakú bogyó, 15-18 mm hosszú 10-12 mm átmérőig, sötét zöld, egy-két helyen oldalt felhasadó. Mag fekete, 1,2 mm hosszú kicsi, körülbelül 1 mm átmérőjű, maghéjon kis számú, domború sejtszerű képződményekkel, nagy, lapos majdnem kerekded köldök-csírakapu régióval. Kromoszómaszám: $2n=22$ (GN 89-77/363, Argentína San Luis Sierra de San Luis).

A másodlagos faji jellegzetességgel bíró szervek leírása:

Gyökérzete szerteágazó. Szukkulens törzse egyesével álló, lapított gölyő alakú,

szürkészöld, 48 mm magas és 70 mm átmérőjű. Csúcsa enyhén besüllyedt és tövisekkel védett. Bordáinak száma 9–12, hullámos hossz- és mély keresztbarázdával, az alapnál szélesebb, mint hosszabb szemölcsszerű dudorokra felosztva. Areolák 15–20 mm távol vannak egymástól, általában hosszúkasak, 6–7 mm átmérőjűek, csak a csúcs közelében lévő gyapjúfilcesek, idős korban csupaszok. Peremtövisének száma legtöbbször 9, 11–12 mm hosszúak, árszerűek, erősek. Középtövis fiatal areolákon 1, az idős areolákon 4. Minden tövis általában sárga, narancsos vagy barna tővel.

Elterjedés és élőhelye: Argentína, San Luis tartomány, San Luis hegység déli részének nyugati oldalán, 1300 m tengerszint feletti magasságban.

Kultúra: saját gyökerén is jól fejlődő növény. Legjobb számára a tápdús, jó vízáteresztő, enyhén savanyú vegyhatású ültetőközeg. Nyáron a hosszantartó erős napsugárzástól árnyékolással óvni kell, egyébként ez a G. faj is szereti a friss, szabad levegőt. Télen, szárazon tartva 6-10 °C között kell teleltetni. Szobakultúrába is ajánlott faj, természetesen

5. kép Gyökeres magonc.

6. kép Szépen kifejlődött magoncok.

az igényei figyelembevételével. Magról és sarjról is egyaránt könnyen szaporítható. A sarjról történő szaporítást, azonban csak abban az esetben alkalmazzuk, ha egy-egy egyedet akarunk megmenteni betegség miatt. Szerencsére kultúrában is egyre sűrűbben előforduló faj.

Jó, ha tudjuk, hogy ezt a fajt Gert NEUHUBER találta az 1988-as útja alkalmával. Az ő tiszteletére lett elnevezve. Neuhuber először csak pár termést talált kevés maggal. A következő évben tudta csak a faj populációját alaposabban megvizsgálni és ekkor derült ki, hogy vélhetően egy új fajjal szaporodhat a G. nemzetség. Élőhelyén bozótosban él, ennek ellenére elég sok napsütés éri. Itt az alapkőzet magmatit, gránitszikla és gránit törmelékből áll. Erre rakódott némi humusz. Az első leírás alapját képező növények kb. 3×2 km-es körzetben éltek. Itt télen -15 °C-ig is lehül a levegő, de az igen laza és ezáltal száraz talaj miatt nem károsodnak annyira a növények, hogy életképtelenné váljanak.

Egyesek a G. neuhuberi társneveként (szinonima) szerepeltetik a G. curvispinum-t. A G. curvispinum nevet Magyarországon egy G. hybopleurum (G. catamarcense) megjelenésű növényre használták, melynek magja más magcsoportba tartozik, mint a G. neuhuberi magja.

A G. cf. neuhuberi kromoszómaszáma 2n=44 (Argentína, San Luis Ruta 3, San Luis után északra, GN 89-77/358). A cf. jelölés, ami kultúrformára utal, azt jelenti, hogy a GN 89-77/358 gyűjtőszámú növény kultúrában fel-

7. kép **A hosszirányban felrepedő termés a magvakkal.**

nevelt utódnemzedékéről van szó. Érdekes, hogy már az első nemzedékek produkálták a poliploidia jelenségét. Maria LAMBROU és Walter TILL (1993) közölt fotói alapján a kromoszómaszám megduplázódása nem járt sem a sejtmag megnövekedésével, sem a kromoszómák alakjának a megváltozásával, már amennyiben ezt a fotók alapján megkísérlelhetjük kijelenteni.

A mellékelt magoncképen a faj változatosságát mutatom be.

Habitusában (megjelenési formájában) a *G. andreae*-hoz hasonlít, így nem kizárható, hogy a *G. carolinense* sorsára jut, vagyis rendszertanilag a *G. andreae* alá lesz besorolva.

A *Gymnocalycium*ok világa sorozatban nem kívánok egyik rendszer mellett sem kardoskodni, olyannyira nem, hogy a taxonok közlése egyik rendszertani besorolást sem követi.

Ez azt jelenti, hogy általában minden leírt taxont előbb-utóbb közölni fogunk, attól függetlenül, hogy az adott időben mi a rendszertani besorolása. Például a *G. achirasense* nem mint *G. monvillei* subsp. *achirasense*, hanem *G. achirasense* lesz közölve. Természetesen a „Jó, ha tudjuk,” fejezetben igyekezzünk az összes besorolást közzétenni, a különböző véleményekkel együtt.

A 2008-as évben a *G. amerhauseri*, *G. paediphilum*, *G. ritterianum* és a *G. tanningense* taxonok ismertetését tervezzük.

Gyűjtőszámok:

STO92-541/1 *Gymnocalycium neuhuberi*
Hipolito, San Luis, Argentína 800 m

STO92-543/2 *Gymnocalycium neuhuberi*
Route 3, San Luis, Argentína 1150 m

8. kép Az areolák, a tövisek és a virágcső közelről.

STO94-889/2 *Gymnocalycium neuhuberi*
Suyuque, San Luis, Argentína

STO96-1040/2 *Gymnocalycium neuhuberi*
Suyuque, San Luis, Argentína

R724a *Gymnocalycium curvispinum* Portezuela, Catamarca, Argentína

STO93-753/1 *Gymnocalycium curvispinum*
East of El Portezuelo, Catamarca, Argentína

STO94-856/1 *Gymnocalycium curvispinum*
Villa Dolores - Sierra Ancasti, Catamarca, Argentína

Irodalom:

H. TILL, W. TILL (1992): *Gymnocalycium neuhuberi* TILL & W. TILL, *Gymnocalycium* 5 (1)

1992 59-60. oldal.

M. LAMBROU, W. TILL (1993): Zur Karyologie der Gattung *Gymnocalycium*, *Gymnocalycium* 6 (1) 1993 85-87. oldal.

Internet

Szöveg: Mánfai Gyula

Összes kép: Holló László

Magoncképek: Mánfai Gyula

KERESLET

Megvásárolnám a *Gymnocalycium chacoense*, a *Gymnocalycium chiquitanum* és a *Gymnocalycium paedophilum* egyedeit.

Mánfai Gyula, 1138 Budapest,

Népfürdő u. 35.

E-mail: manfai@freeweb.hu

növénytápanyagok

Kaktuszokhoz és pozsgásokhoz

Összetétel: 3,5% N; 7,5% P₂O₅; 7,5% K₂O + Fe, Mg, Zn, Mn, Cu, B, Mo
A kaktuszok és pozsgások tápanyagutánpótlására a VitaFlóra Kaktusz tápanyag az ideális megoldás. Magas foszfor és káliumtartalma miatt a kaktuszok erőteljesen virágoznak, növekedésük kiegyensúlyozott marad. Összetétele messzemenően megfelel a Buxbaum-féle követelményeknek. 5,0 literes kiszerelésben is megrendelhető!

Speciális VitaFlóra tápanyagok további növényekhez

Szobai dísznövényekhez

Őrökzöldekhez és rododendronokhoz

Eperhez és egyéb zöldségfélékhez

Muskátlához és balkonnövényekhez

Dézsás növényekhez, rózsákhoz

Pázsitokhoz

Szőlőkhöz

Citrusfélékhez

VITAFLÓRA Kft. 8248 Nemesvámos, Muskátlai u. 1096.
Tel: 88-505750; e-mail: mail@vitaflora.hu

Dr. Urs Eggli

Az éjjel nyíló pozsgásnövények és megporzók III.

Zusammenfassung: Wir können die für die Nachtschwärmer blühenden Kugelkakteen, sowie die Rolle der Fledermäuse bei der Bestäubung von Saguaro (*Carnegiea gigantea*) und den mexikanischen Saulenkakteen kennenlernen.

Abstract: Readers can get to know the globular cacti blooming for the nocturnal moths, furthermore the function of the bats in the pollination of Saguaro (*Carnegiea gigantea*) and Mexican columnar cacti.

Éjjeli lepkék számára nyíló gömbkaktuszok

Az éjjel nyíló gömbkaktuszok közül elsősorban az *Echinopsis* nemzetségre kell gondolni: ide tartozik a sokhelyütt „ál-éj királynője”-ként ismert növény keskeny tölcserű, fehér vagy halványrózsaszín, kellemes, parfümre emlékeztető illatot árasztó virágaival.

Eredetileg az *Echinopsis* nemzetség kizárólag fehér vagy halványrózsaszín virágú gömbkaktuszokat foglalt magába, mivel azonban növénytanilag nincsenek számottevő különbségek a többi színes virágú, korábban *Lobivia* néven ismert nemzetség tagjaival, illetve az oszlopos növekedésű *Trichocereus* fajokkal, és ezen kívül, mindenféle köztes forma előfordul, ezért a felsorolt és még néhány más nemzetség tagjait is az *Echinopsis*ok közé sorolnak. A gyűjtők szemszögéből nézve ez nem túl praktikus, mivel a 'rég' nemzetségek, mint a *Lobivia* és *Trichocereus* még sok könyvben megtalálhatóak.

Az *Echinopsis*ok rokonságába a leírás szerint 50-100, többnyire jórészt kevésbé ismert és egymástól elkülönített fajt foglal magában, melyek mindegyike Dél-Amerika középső és déli részén honos, túlnyomórészt az Andok keleti oldalán. Minden fajnál közös – és teljesen mindegy, hogy gömb vagy oszlopos növekedésű – a bordázott test, a virágon a magház és a virágcső külső felszíne feltűnően gyapjas, azonban ezeken soha nincsenek tövisesek.

A gömbszerűen növekedő, korábban *Lobivia* néven ismert nemzetség tagjainak rendszerint széles csövű, élénk színű virágai vannak, melyek különösebb illattal nem rendelkeznek. Az oszlopos növekedésűeknél akad néhány faj szintén színes virágokkal, de e fajok többsége, melyeket korábban *Trichocereus* néven is-

1. kép *Echinopsis silvestrii*, argentin Salta tartományában, nemzetségének tipikus képviselője.

2. kép *Carnegiea gigantea*, a Saguaro kaktusz.

3. kép *Echinopsis* sp, minden bizonnyal az *Echinopsis eyriesii* (Turp.) Zucc., amely valamikor kereszteződött az *E. oxygonával* (Link) Zucc., majd később az utód már csak az *E. eyriesii*-vel volt genetikai kapcsolatban, azaz egy introgressziós folyamat végeredményét látjuk itt. (szöveg: Papp László)

4. kép *Pilosocereus glaucochrous*.

mertek, éppúgy mint a többi, mindig az *Echinopsis*ok közé sorolt faj, fehér vagy ritkábban halványrózsaszín tölcsérvirágzatot nyit.

Az éjjel nyíló gömbszerű *Echinopsis*ok, főként a kultúrából ismertek, illatos virágokat nyitnak, melyeknél az illatjegyek a kellemes parfümszerűtől (pl. *E. ancistrophora*, *E. mamillosa*, *E. multiplex*) a „friss, zöldséges” illaton át (pl. *E. candicans*) a szúrós, vegyszerjellegűig terjednek, ahogyan érezhető ez az *E. mirabilis* fajnál.

Mindezen fajok kizárólag éjjel nyíló virágokkal rendelkeznek, melyek a következő nap reggeli óráiban kezdenek becsukódni, a hűvös, esős napok kivételével. Még ha a közvetlen bizonyítékok hiányoznak is, e jegyek kombinációja alapján feltételezhetőek az éjjeli lepkék és a szenderek, mint szokványos megporzók.

Az oszloposan növekedő, korábban *Trichocereus* néven emlegetett fajok esetében a tényállás nem olyan egyszerű: a kemény, húsos tölcsérvirágok ugyan fehérek vagy fehéresek, de több faj esetében éjjel-nappal nyitva maradnak, és a feltűnő illat hiányzik,

vagy kevésbé jellegzetes. Az ilyen, több napig tartó virágok sok argentinai *Trichocereus* jellemzők, például az *Echinopsis terscheckii*, valamint az *Echinopsis atacamensis*, és napközben mindenféle repülő rovar megfigyelhető a virágokon.

Hogy tulajdonképpen a méhek megporzóként szóba jöhetnek-e, még kérdéses, de valószínű, hogy csak pollentolvajok. Más *Trichocereus*ok, most *Echinopsis*ok, mint például az *E. candicans*, *E. strigosa* nemcsak a növekedési forma által, ami lehet elfekvő, egyenes, és 1 m hosszúra is megnövő hajtásokkal, hanem a virágok alapján is (fehér, éjjeli, de a következő nap délutánjáig nyíló) a tipikusan gömbszerű *Echinopsis*ok, és az itt említett, több napig tartó virágokat hozó *Trichocereus*ok közé esnek. Emellett ismerünk még néhány *Trichocereus*t kizárólag éjjeli, parfümillatot árasztó virággal. (pl. *E. bridgesii*, *E. macrogona*).

Bár közvetlen megfigyelések nem állnak rendelkezésünkre, de a *Disocactus* nemzetségre is feltételezhető, hogy a fehér, illatos virágokat szenderek porozzák be, mert a szenderek által kedvelt virágoknak minden jellemzőjét magukon viselik.

A *Disocactus* Dél-Amerika keleti részén elsősorban Brazíliában nagyon elterjedt, egyesek Bolívia keleti részén és Paraguay északi részén is előfordulnak. Korábbi becslések szerint a nemzetség mindössze 8, igen változékony fajt foglal magában (Barthlott és Hunt 1993), míg elsősorban a kaktuszkedvelők (!) az idők során több tucat, főként braziliai fajt írtak le.

5-6. kép A *Leptonycteris curasoae* denevérfaj a nektárért felkeresi a *Carnegiea gigantea* virágát, miközben elvégzi a beporzást.

A Saguaro és a denevérek

Miután az előző fejezetekben kizárólag éjjeli lepkék által megporzott kaktuszokkal foglalkoztunk, itt az idő, hogy a denevéreket, mint megporzókat is bemutatassuk.

A Saguaro kaktusz (*Carnegiea gigantea*) nemcsak Arizona nemzeti növénye, hanem a „Saguaro National Monument” által „saját” nemzeti parkkal is rendelkezik. A Saguarok ökológiáját a 20-as évektől kezdve több tanulmányban vizsgálták, és ezért a legjobban vizsgált kaktuszfajok közé sorolható. (Steenbergh & Lowe 1977). Ide tartozik még a megporzás-biológiai vizsgálat is. A Saguaro virágai jó példát szolgálhatnak a „többcélú megporzásról”: első pillantásra úgy tűnik, hogy a kemény, csöves, fehéres és dohos szagot árasztó virágok denevérek számára alakultak ki, és a denevéreket sikerült is megporzóként azonosítani. Ezek a denevérek azonban egyidejűleg gyümölcsövek is, és a magok elterjesztéséhez is hozzájárulnak, tehát bizonyos fokig érdekeltek a lehető legeredményesebb megporzásban, mert ez később, az érés idején gyümölcsök sokaságát eredményezi a gazdagon terített asztalnál.

Arizonában, nyitott röpdében végzett ellenőrzött kísérletek során Alcorn és társai (1961) azonban nem csak az elsődlegesen denevérek általi megporzást tudták bizonyítani, hanem arra is rámutattak, hogy mézelő méhek, sőt, egy galamb is (White-Wing-Dove, tudományos néven: *Zenaida asiatica mearnsi*) megporozhatják a virágokat, tehát az önszteril és emiatt ke-

resztmegporzásra utalt Saguaro egymásután különböző megporzókhöz alkalmazkodott.

A virágok napnyugta utáni nyitása alapján elsősorban denevérek számára nyílnak, és a chiropterophilia minden jegyét magukon hordozzák. A következő napon ezzel szemben csak késő délután csukódnak be, és így hozzáférhető a mézelő méhek számára, amelyek pollengyűjtők, és az ő megporzásuk bizonyára főleg a véletlen műve, hisz a mézelő méh csak 1872-ben került Arizonába, de hozzáférhető a fehérszárnyú galamb mint nektárgyűjtő számára is. A galambok egyébként éppúgy, mint a denevérek, a gyümölcsök érésekor ismét felkeresik a Saguaro-t, de azt, hogy hozzájárulnak-e a magok elterjesztéséhez, tudomásunk szerint még nem vizsgálták.*

A denevérek és a mexikói oszlopkaktuszok

A saguaro, a kandeláberkaktusz messze nem az egyetlen olyan kaktusz Észak-Ameriká-

7. kép *A Carnegiea gigantea* termését (magvait) is megeszi a *Leptonycteris curasoae*.

8. kép *Pilosocereus chrysacanthus*.

ban, amelyet denevérek poroznak be. A 70 mexikói oszlopkaktusz-fajnak kereken 60%-át porozzák be denevérek, s úgy tűnik, hogy mindezek a fajok nem önbeporzóak, tehát feltétlenül szükségük van beporzókra. Ezek az oszlopkaktuszok a nagy egyedsűrűségük és elterjedésük miatt fontos és megbízható nektárforrások a nektárdenevérek különböző fajainak, amelyekből Mexikó déli és központi részén található a legtöbbféle, ami egyben ezen kaktuszok fő elterjedési területe is. Az egyedsűrűsége jellemző, hogy pl.: a *Neobuxbaumia tetetzo* egyedeiből hektáronként akár 1200, a *N. mezcalaensis* és a *N. macrocephala* esetében akár 1700 példány is található hektáronként. (Valiente-Banuet & al. 1977b)

Ezek közül a kaktuszok közül szinte mindegyik április és június között virágzik, tehát a nektárdenevérek legnagyobb aktivitásának időpontjában, és úgy tűnik, hogy minden fajt kizárólag ezek az állatok poroznak be. A *Neobuxbaumia tetetzo*val kapcsolatban az is ismert, hogy ugyanezek a denevérfajok a különböző, nappal aktív madarakkal együtt, megszvik az érett gyümölcsöket, ezáltal

9. kép *Lophocereus schottii*.

terjesztve a magokat (Valiente-Banuet & al. 1966). Ezzel ellentétben az említett fajokkal a Tehuacán völgyében együtt előforduló *Pachycereus weberi* és *Pilosocereus chrysacanthus* télen, novembertől márciusig virágzik, amikor a kedvezőbb területekre való elvándorlás miatt kisebb a denevérek száma. Feltételezhetnénk, hogy ennek a két fajnak ezért van a különböző állatok általi megporzásra „többcélú” virága, mint ahogyan ez az előző fejezetben a Saguaroval kapcsolatban olvasható, de Valiente-Banuet & al. (1997a) rávilágít, hogy nem erről van szó: mindkét fajt kizárólag denevérek porozzák be, és kizárólag éjjeli virágaik vannak, amelyek alkonyatkor nyílnak, és a következő reggelre, vagy legkésőbb kora délutánra újra bezáródnak, közben mintegy 2-3 ml nektárt termelve. A *P. weberi* virágzási ideje kereken 5 hónap, és gyakorlatilag minden virágzóképes növény virágzik is ez idő alatt. Éjszakánként 4-5 virág nyílik növényenként, tehát valamivel több, mint 700 virág növényenként és szezononként. Mindkét faj esetében több denevérfajt állapítottak meg mint beporzót, többek között a

10. kép *Pachycereus pringlei* fiatal egyedei.

Leptonycteris curasoae-t és a Glossophaga soricina-t. A denevérek 100%-osan beporozták a virágokat, azaz minden virágból termés lett, és azok a *P. weberi* esetében átlagosan 1322 magot tartalmaztak. Nappal különböző kolibrik, valamint méhek látogatták a becsukódó virágokat, de nem porozták be azokat, tehát csak a pollen és a nektár maradékával kellett beérniük. (Valiente-Banuet & al. 1997a). Ez a megfigyelés ellentétben áll azzal az elterjedt nézettel, hogy télen minden nektárdenevér délre vándorol, és csak kora tavasszal tér vissza északra. Úgy tűnik, hogy legalábbis a Tehuacán völgyében egész évben előfordulnak denevérek. Lehetséges, hogy a két faj téli virágzása evolúciós alkalmazkodás azokkal a velük együtt előforduló más oszlopkaktuszokkal való excesszív konkurencia elkerülésére, amelyek jelentősen nagyobb egyedsűrűséget mutatnak (1200-1700 egyed hektáronként), valamint tavasszal és nyáron virágznak. A *Pachycereus weberi* és *Pilosocereus chrysa-*

canthus csak ennek a tulajdonképpen kedvezőtlen évszakba való „kitérésnek” köszönhetően tudja biztosítani a sikeres beporzást a csekély egyedsűrűség ellenére, ami kerekén 150 virágzóképes növény hektáronként.

Ha a nektárdenevérekre való nagyfokú és különleges specializálódás még nem lenne elég, akkor a *Neobuxbaumia mezcalaensis* és a *Pachycereus pringlei* esetében más specialitás is felfedezhető, mégpedig a kétlakiság ill. háromlakiság (magyarázat alább).

A *Neobuxbaumia mezcalaensis*-nek (de az azzal rokon és ugyanígy denevérek által beporzott fajok, mint a *N. macrocephala* vagy *N. tetetzo*) nem két különböző virágtípusa (Valiente-Banuet & al. 1997a) van hímnős virágokkal, ami kaktuszoknál a szokásos állapot, valamint tisztán hím virágokkal, bennük kizárólag porzólevelekkel, csenevész bibeszállal és magházzal. Ennek a jelenségnek a „bonyolult” elnevezése androdioikos, amely származik a görög 'andros' = férfi, 'di' = kettő, 'oikos' = ház szavakból, vagyis a 'férfiak' (porzólevelek) 'két házra' (virágra) vannak elosztva. A kétlakiság

nem csak a virágra vonatkozik, hanem az egész növényre: valamennyi egyed vagy hímnős, vagy hím. Ez ivareloszlás a következő: 6,5 hímnős jut 1 hímivarú egyedre. A virágok naplemente idején nyílnak, és másnap reggel 10.30-ig bezáródnak. A hímnős virágok nem önbeporzóak. Viráglátogatóként 3 denevérfaj, közöttük leggyakrabban a *Leptonycteris curasoae*, amely gyümölcsöt is eszik, 1 éjszakai pillangó, 2 méhfaj és 1 kolibri figyelhető meg. De legalább ez a három utóbbi nem jöhet szóba beporzóként. A kétlakiság előnye nehezen bizonyítható: lehet, hogy a fokozott pollenkinálat vezet a kétlaki virágok beporzásának nagyobb biztonságához, de talán fontosabb, hogy a tisztán hímivarú növényeknek nincs szükségük energiára a termés és a magok kifejlődéséhez, és így jobbak a túlélési esélyeik a kedvezőtlen feltételek között. Ha pl. egy szárazság után megmaradt kevés hímnős növény, a tisztán hím növényeknek köszönhetően biztonsággal beporozhatók,

akkor ezek a tisztán hím növények bizonyos mértékig «életbiztosítást» jelentenek a faj fennmaradására.

Még bonyolultabb viszonyokat figyelhetünk meg a *Pachycereus pringlei* («Cardón») esetében, amely Alsó-Kaliforniában és Sonora (Észak-nyugat Mexikó) partvidékén található (Fleming & al. 1994). Ezek az óriás kaktuszok akár 15 m magasak is lehetnek számos kandeláberszerű hajtással, de legérdekesebb az, hogy 'háromlakaiak', mégpedig ezek is az egyedek szintjén. A hímnős növények mellett, amelyek a populáció 29%-át jelentik, előfordulnak tisztán nőivarú növények (45%), valamint tisztán hímivarú növények (26%) is, mely %-os értékek populációról populációra kissé ingadoznak. Ritka kivételként alkalomszerűen előfordulnak nem nélküli, semleges növények is. A csöves virágok naplementekor nyílnak és másnap dél körül záródnak be. Ezeket éjszaka a *Leptonycteris curasoae* denevér, nappal pedig, más állatok porozzák be. A magokat többek között gyümölcsevő denevérek terjesztik. A *Neobuxbaumia*-példával ellentétben a Cardónok (*Pachycereus*ok) hímnős virágai öntermékenyek, és a háromlakiság kifejlődése valószínűleg ezzel van összefüggésben: a tisztán hím, és a tisztán nőivarú növények előfordulása biztosítja, hogy a magtermelés egy része mindig keresztbeporzásból keletkezzen, ami hozzájárul a genetikai diverzitás megtartásához. Érdekes a virághozam különbsége is: a tisztán hím növények átlagosan 788 virágot hoznak szezononként, a tisztán nőivarú növények 630 virágot, ezek ráadásul sokkal kisebbek, mint az előző növényeké, a hímnős növények pedig, csak 554 virágot. Mind a pollen, mind később a termés kifejlődése jelentős ráfordítás a növények részéről, ami miatt a hímnős növények viszonylag kevesebb virágot hoznak.

A denevérek általi beporzás Mexikóban minden kétség nélkül számos további fajnál is előfordul. Említhetjük, pl. a *Stenocereus pruinosus*-t (Valiente-Banuet & al. 1997b) valamint a *Stenocereus thurberi*-t («Organ Pipe Cactus»). A chiropterophilia minden jegyét magukon hordozzák a *Backebergia*, *Escontria* és *Pterocactus* fajok is. Dobat & Peikert-Holle (1985) a *Lophocereus schottii* és a *Myrtillocactus*-fajok

esetében is éppígy denevérek általi beporzást feltételez, de Fleming & Holland (1998) azt igazolta, hogy legalább is a *Lophocereus* esetében egy kizárólag erre a fajra specializálódott éjjeli molylepke végzi el a beporzást.**

Dr. Urs Eggli

Fordítás: * -ig: Nagy Mariann

* - ** között: Kissné Balogh Judit,

Worth Art Fordítóiroda,

4028. Debrecen, Kétmalom u. 12.

Fotó:

1, 4. kép: Dr. Urs Eggli

3. kép: Kissné Balogh Judit

5, 6, 7. kép: M. Tuttle (BCI)

10. kép: Kiss László

2, 8, 9, 11. kép: Magánarchívum

11.kép *Neobuxbaumia tetetzo*.

Dr. Csajbók József

Folyóiratszeme: Cactus and Succulent Journal 2007/1.

2007/1.

A 2007. évi első szám Root Gorelick érdekes beszámolójával kezdődik, melyben bemutat egy klorofill nélküli, vörös színű *Mammillaria grahamii*-t. Ami különösen érdekessé teszi, az az, hogy élőhelyi példányról van szó, nem természetből származóról. Az arizonai Tempe város külterületén, eléggé sűrűn lakott vidéken él, a Hayden Butte nevű, 125 méter magas „hegyen”, egy hatalmas futball stadion, a rendőrség épülete, egy hotel, irodaházak és egy országút által közrefogott, védelem alatt álló területen. Több *M. grahamii* telep is található itt, valamint gyönyörű *Ferocactus cylindraceus* példányok és sok *Echinocereus engelmannii* és *Cylindropuntia acanthocarpa* telep.

❖ A következő cikkben Bill Thornton az *Echinocactus horizontalis* var. *nicholii* védelméről ír. A változathoz kb. 10 000 élőhelyi egyedet ismernek, és erősen veszélyezteteti az illegális gyűjtés, a terepjárók és a drog- illetve embercsempészek által okozott taposás, a bányászat és az erózió. Jelentős problémát jelentenek az agresszíven terjedő, invazív gyomok, melyek közül a *Pennisetum ciliare* azért is veszélyes, mert kiszáradva táplálja a bozóttüzeket, melyek így komoly károkat okoznak az állományban. A kaliforniai Sierra Club önkéntesei és az arizonai Sonora Desert múzeum munkatársai, az *Echinocactus horizontalis* var. *nicholii* élőhelyének egy részét megtisztították ettől a gyomnövénytől.

❖ Egy tapasztalt gyűjtő, Elton Roberts a kaktuszkedvelők számára igen kedves *Ariocarpus* nemzetségről ír, illetve ad hasznos tanácsokat a fajok tartásához, az ültetőközegtől kezdve, az öntözésen és táplálásukon keresztül, egészen a teletetésükig. Az ismertetett fajok és változatok: *A. bravoanus*, *A. bravoanus* ssp. *hintonii*,

A. agavoides, *A. fissuratus*, *A. lloydii*, *A. retusus*, *A. confusus*, *A. retusus*, *A. scaphirostris*, *A. trigonus*, *A. kotschoubeyanus*. Az ismertetéseket gyönyörű fotókkal illusztrálja a szerző.

❖ Néhány mexikói különlegességről olvashatunk Fred Dortort tollából. Bemutatja a *Pelecypora* aselliformist, a *Strombocactus disciformis*, az *Obregonia denegrii*, az *Aztekium ritterit*, az *Aztekium hintonii*, a *Geohintonia mexicana*, a *Lophophora williamsii*, a *Lophophora diffusa*.

A kaktuszgyűjtők általában kényes, nehezen tartható növényeknek ismerik őket, aminek az az oka, hogy magas fokon specializálódtak, alkalmazkodtak a mostoha élőhelyi körülményekhez. A tartásukhoz is kapunk ajánlásokat a cikk végén. Néhány szabály betartása mellett jól nevelhetők.

❖ A következőkben Charles Craib a Dél-Afrikában élő *Aloe verecunda*-val ismerteti meg minket. Az *A. verecunda* Dél-Afrika Nyugat-Gauteng tartományának füves területein él, gyönyörű tűzpiros virágai vannak. Bőséges virágzást csak a száraz évszakban végigsöprő tüzek után produkál.

A 2006 februárjában végzett felmérés szerint azokon a területeken, ahol nem pusztított tűz a téli időszakban, alig lehetett virágot találni az *A. verecunda* töveken. Leginkább az igen idős példányokon volt egy-két virág, a tövek nagy része nem hozott virágot. A tűz által felégetett területeken viszont igen gazdag volt a virágzás.

❖ Panayoti Kelaidis rövid írása az edényben nevelhető télálló pozsgásokról ad tájékoztatást. Felsorolja az alkalmas fajokat, ismerteti az ajánlott ültetőközeget is. ❖ Az utolsó cikkben Charles Craib a dél-afrikai Limpopo tartományban, változatos élőhelyeken megtalálható *Pterodiscus ngamicus* pozsgásfajt mutatja be az olvasóknak, szép fényképekkel gazdagon illusztrálva.

Dr. Csajbók József, Debrecen

Kiss László *Mammillaria ritteriana* Boedeker 1929

Ezt a *Mammillaria* fajt Friedrich Bödeker (Boedeker) 1929-ben írta le (Monatsschr. Deutsch. Kakt.-Ges. 1929. 1: 173., illust.) és Friedrich Ritter-ről nevezte el.

A CITES által 1999-ben kiadott „Kaktuszok elfogadott listája” (CCC2) szerint a *M. ritteriana* nem elismert faj, hanem megfelel a *Mammillaria formosa* ssp. *chionocephala* szinonimájának. Az kétségtelen, hogy van közöttük valami rokonság és hasonlóság, de van különbség is. A *M. formosa* és a *M. chionocephala* jobban hasonlítanak egymásra, de a *M. ritteriana* inkább különbözik tőlük.

Werner Reppenhagen *Mammillaria* rendszerében a *Mammillaria* alnemzetség, *Galactochylus* (tejnedves) fajcsoport *Leucocephalae* fajsor *Sempervivi* csoportjába tartozik. Szoros rokonságban van a *Mammillaria*

chionocephala (*caerulea*), *formosa*, *arroyensis*, *brauneana*, *sempervivi* (*caput-medusae*), *pseudocrucigera* fajokkal.

Élőhelye Mexikó Coahuila és Nuevo Leon szövetségi államában van. A típus (az első megtalált és leírt példány) élőhelye 1300 m-rel a tengerszint feletti magasságban Los Muertos és Higuera közelében levő déli hegyoldalakon található, mely erősen szabdalt mélyedések, kisebb-nagyobb völgyek által. Az altalaj mészköves. Szívesen tenyészik a sziklák körül, délnyugati fekvésben, kőtörmeléken és köves hordalékokban, ott is az összegyűlt tiszta humuszban. Élőhelyén 2-5 óra tartamú közvetlen napsütésben részesül. Ezen a területen egy szárazságtűrő vegetáció alakult ki, mely nagyjából a következő kaktuszokból áll: különböző *Coryphantha*

**1. kép *Mammillaria ritteriana*, SB 265 Ramos Arispe, Coah.
(Farkas J. gyűjteményében, Izsák).**

**2.kép Mammillaria ritteriana,
SB 890 Santa Ana, NL,
(gyűjtemény: Farkas János, Izsák).**

fajok, Echinocereus pectinatus, Thelocactus macdowellii, Gymnocactus beguinii, Hamatocactus hamatanthus, Mammillaria melanocentra, M. multiceps, M. plumosa, és több Opuntia faj.

A típus élőhelyén az éves középhőmérséklet 20 °C. December közepétől január végéig a középhőmérséklet 15,5 °C, míg június közepétől augusztus közepéig 25 °C. Az éves csapadék mennyisége 250 mm. Tulajdonképpen kimondott csapadékos évszak nincs, mert a csapadékeloszlás egyenletes. Augusztus és szeptember hónapban 30-40 mm, a többi hónapban 20-30 mm eső a valószínű. Ezek alapján elmondható, hogy ez a terület egy száraz, és jelentős éves hőmérsékletingadozású, de csapadékingadozástól mentes klímával bír, ahol télen előfordulnak a fagyos hajnalok is.

A növény gyökérzete szétágazó, fonalas. A növényttest többnyire gömb alakú, egyedülálló, tejnedves. A virágzó egyedek 20-70 mm magasak, 30-70 mm átmérőjűek. A növény hajtáscsúcsa enyhén lekerekített, alig bemélyedő, gyapjával fedett, tövissel sűrűn átszőtt. A szemölcsök sűrű állásúak, nem keltenek túlzottan rendezett benyomást, mivel szabálytalan állásúak, gúla alakúak. Hosszuk 5 mm, alapjukon 4 mm szélesek, színük sötétzöld. Az axillákban sok fehér gyapjút növeszt. Az areolák enyhén lefele lejtnek, 1,5 mm hosszúak, 1 mm szélesek, kissé gyapjasak. A peremtövisek száma 22-26 db, 2-7 (5-

**3. kép Mammillaria ritteriana,
SB 265 Ramos Arispe, Coah.,
(Kiss László gyűjteménye).**

7) mm hosszúak, sörteszerűek, az oldalsók rásimulnak és hosszabbak, nem egyformán fénylők, simák, kissé íveltek, vagy összefonódók, nem szabályos elrendezettségűek, üvegfehér színűek. A középtövisek száma 1-2 db, 10-20 (10) mm hosszúak, túszerűek, egyenesek sima felülettel, előre állóak, barnák, vagy feketék, a tövüknél világosabbak.

A virágok március, április hónapban nyílnak, koszorú-szerűen, közel a növény tetejéhez, egyszerre többnyire sok virágot hozva. A virág általában széles tölcser alakú 15-16 (14) mm hosszú és széles, fehér (fehér rózsaszín torokkal), ritkán rózsaszín. A magkamra kerekded, 3-4 mm átmérőjű, viszonylag mélyen ülő, zöldes-fehér színű. A külső szíromlevelek ékszerűek, vagy lándzsa alakúak, ép szélűek, rövid hegygel, fehérek világos-barna közép-csíkkal. A belső szíromlevelek lándzsásak, 6-7 mm hosszúak, 1,5 mm szélesek, ép szélűek, fehérek (rózsaszínűek), néha rózsaszín közép-sávval. A bibeszál 8-9 mm hosszú, a porzókon alig nyúlik túl, fehér, de felül rózsaszín. A bibe 3-4 ágú, vastag bibelapokból áll, azok 1,5-2 mm hosszúak, világos sárgák. A porzószálak 3-4 mm-rel a nektárkamra felett a virágcső falából nőnek ki, összehajlóak, fehérek, vagy rózsaszínűek. A portok világos, vagy rózsás-sárga színű. A termést, a virágzást követő 8-10. hónapban hozza ki. Alakja hajlott, rajta kis száraz virágmaradvánnyal, 15-30 mm hosszú, 4-5 mm vastag, kissé matt piros színű, alsó része világosabb. A mag színe sötét-

barna (pirosas-barna), vagy fekete, szabálytalan kerekded formájú, kb. 1,1 mm hosszú, 0,8 mm széles. A maghéj (testa) rücskös, a hílum közép-nagy, fehér. A faj öntermékeny!

A növény magról jól szaporítható. Jó vízátvezető képességű, savanyú talajban jól tartható. Az öntözés iránt nem különösen érzékeny, az általános szabályok betartása mellett. Azt minden esetre célszerű figyelembe venni, hogy fonalas gyökérrzel rendelkezik, mely általában a talaj felső szintjében található. Vegetációs időszakban ajánlott fóliaházban, vagy szabadtéren fóliával takarva tartani.

Megjegyzés: a címbeli taxon elfogadottsága az alábbi könyvekben:

1. E. F. Anderson: The Cactus Family (2001): Mammillaria chionocephala J. A. Purpus. 1906.

2. D. Hunt (edited): The New Cactus Lexicon (2006): Mammillaria formosa ssp. chionocephala (J.A.Purpus)Hunt 1998.

Köszönetnyilvánítás:

Köszönettel tartozom Dr. Eróstyák Mihály barátomnak a német nyelvű irodalom fordításáért.

Kiss László
Orosháza

Minden fotó a szerző felvétele.

Irodalom: Werner Reppenhagen: Die Gattung Mammillaria

Walter Haage: Kakteen von A bis Z (második kiadás) 1983.

David Hunt: CITES Cactaceae Checklist 1999. (CCC 2)

Egyesületi hírek

2007. év IV. negyedévi programok, összejövetelek, előadások

2007. szeptember 29. összejövetel

Aktuális tennivalók megbeszélése az egyesülettel kapcsolatban.

2007. október 27. előadás

Katona József: Tillandsia nevelés, Lithops teletetés.

2007. november 24. előadás

Gonda István: Csehországi élmények

2007. december 15. előadás

Tóth Norbert: Mexikói úti beszámoló I. rész

Mindegyik előadás helye:

Újkerti Nevelési és Oktatási Központ, Debrecen, Jerikó u. 17-23. sz.

Kezdési időpont a jelzett napokon: délután, 15 óra.

Akik közreműködését kérhetjük:

1. Az egyesületi programok és előadások szervezője Debrecenben: Herczeg István
E-mail: herczeg.istvan@tigaz.hu

2. Iskolai programok és kiállítások a Tiszától Nyugatra Rózsa László 6034 Helvécia, Zsák u. 1. Tel.: (70) 379-9921

3. Iskolai programok és kiállítások a Tiszától Keletre, a Pozsgástár postázása: Szászi Róbert 4078 Haláp, Tanya 93. Tel.: (52) 715-828, (20) 549-0956, (30) 425-6067

A fentiekhez kapcsolódó témában ha ötleteitek vannak, vagy problémájukra keresnek választ készséggel állunk rendelkezésükre.

Iskolaprogram és kiállítás a Kecskeméti Főiskolán

Július 20.-án (pénteken) Ficzer Miklós kezdeményezésére a Kecskeméti Kereszteti Főiskolai Kar dékánja Prof. Dr. Lévai Péter fogadta elnökünket, Gedeon Tamást. Egyesületi részről Ábel Győző is segítette a megbeszélést. A főiskola kérésére októbertől beindul az intézményben az iskolaprogram, amely ünnepélyes keretek között megrendezett kiállítással veszi kezdetét az épület tanácstermében. Minden kiállítási napon előadást tartunk a hallgatók számára. A kiállítás 2007. október 8-10-ig lesz látható az érdeklődők számára. Az intézmény szakkönyvtárában kapnak helyet egyesületünk kiadványai, folyóiratai.

Dr. Gellén János és Gellénné Dr. Kertész Erzsébet

„Kaktusz-Odüsszeia” La Paz-tól Santiago de Chile-ig V. (Bolívia – Argentina – Chile)

Zusammenfassung: Dr. Gellén János und seine Partners haben die interessantesten Kakteenfundorte von Bolívia, Argentina und Chille aufgesucht, indem sie 7000 km zurückgelegt haben.

Abstract: Physician János Gellén and his fellows visited the most interesting habitats of cacti in Bolívia, Argentina and Chile travelling 7000 km.

**17. nap 2004. 11. 08. (hétfő)
CHAÑARAL – HUASCO**

A 7 órás reggeli után, a Panamericana autópályán utazunk tovább. Nagy a forgalom, sok kamionnal és autóbusszal találkozunk. Útközben, 40-80 km-eként, többször megállunk kaktusznézésre és fotózásra.

**69. élőhely: CL/Atacama/Chañaral/
Balnearia (Panam 940 km) 55 m**

Copiapoa marginata

**69/a., 70. és a 71. élőhely:
Panam 924-920-910 km**

Eulychnia breviflora

Copiapoa marginata

**72. élőhely: CL/Atacama/Copiapo/
Panam 855 km**

A kaktuszok mellett néhány állat is lencsevégre kerül:

Csikos bogarak, Gyík, Eriosyce confinis?

**73. élőhely: Panam 797 km
(Copiapo közelében)**

Eriosyce confinis

Eulychnia breviflora

Eulychnia acida

Átutazunk COPIAPO-n, a híres kaktusznemzetség névadóján. Mediterrán jellegű városka, szép házakkal, sok leanderrel és más, virágos növényvel.

**74. élőhely: CL/Atacama/Huasco/Panam
705 km, 465 m tengerszint fölötti magasság**

Cumulopuntia sphaerica

75. élőhely: Panam 696 km

Szépséges, halvány rózsaszín virága van a bokrokat alkotó *Miquelopuntia miquelii*-nek, az *Eulychnia acida* fehér virágai a szár oldalán helyezkednek el.

76. élőhely: Panam 677 km, 650 m

ahol az *Eriosyce confinis* példányaira bukkanunk.

VALLENAR-nál a főútról nyugat felé lekanyarodunk a Huasco- folyó völgyébe. Sok olajfa-liget látható errefelé. Az út mentén, lépten-nyomon olívaolaj árusok kínálják portékájukat. HUASCO városa a tengerpartra és a környező hegyoldalakra települt. A tenger közelében egyszerű, de tiszta szállást találunk, és az ugyancsak tengerparti étteremben kitűnő hallevest, a „tenger gyümölcsei”-t és marhasültet szervíroznak. Vacsora után, a hullámok mormoló hangjai mellett szenderegünk álomba. Holnapután indulunk haza!

**77. élőhely: CL/Atacama/Huasco/
MAITENCILLO (félúton Vallenar és
Huasco között) 265 m**

Nagyon érdekes kaktuszos élőhelyet fedezünk fel Maitencillo falu mellett, a domboldalon. Új Copiapoa-félével és a különleges *Eriosyce* napina ssp. lembckei-vel ismerkedünk.

Copiapoa coquimbana

Eriosyce napina ssp. *lembckei*

Eulychnia acida

1. kép *Eulychnia breviflora* a sivatagi tájban

**18. nap 2004. 11. 09. (kedd)
HUASCO-ALCONES (autópálya-szállás)**

Reggeli nélkül indulunk a városka szélén, a tengerpart közelében lévő bányatelephez, ahol Brian Bates valami különlegességet akar mutatni. A meredek, sziklás, kőtörmelékes hegyoldalra nem tudok felmászni, de hiába is mennék, mert a keresett növényt nem leljük.

**78. élőhely: CL/Atacama/Huasco/
HUASCO BAJO (Freiriana mellett) 80 m**

Copiapoa coquimbana
Copiapoa fiedleriana
Cumulopuntia sphaerica
Eulychnia acida

Freirianában, ebben a kedves, ligetes, virágos kis városban reggelizünk, majd néhány fotót készítünk emlékül.

**79. élőhely: CL/Atacama/Huasco/
VALLENAR DNY, a Panam mellett
515 m magasságban**

Copiapoa coquimbana

3. kép Guanaco és kaktuszok.

2. kép Az Eulychnia breviflora kitárulkozott virága.

Kis kitérő után, valósággal száguldunk az 5-ös úton, amelyet helyenként félelmetes kanyarok tarkítanak.

**80. élőhely: VALLENAR D 5 km,
Panam 648 km**

Eulychnia acida

4. kép *Copiapoa marginata* csoport.

5. kép Virágzó *Copiapoa marginata* a Panam autóút mentén.

81. élőhely: CL/Atacam/Huasco/ EL TRAPICHE Panam 553 km, 360 m

Copiapoa coquimbana
Eriosyce confinis
Oxalis gigantea

82. élőhely: CL/Atacama/Huasco/LA SERENA É 3 km, POSADA EL RUTERO 195 m

Echinopsis coquimbana tele növényi parazitákkal!
Eulychnia breviflora élősködőkkel
Oxalis gigantea

Az út mellett sokféle kaktusz és egyéb, szép virágos növény látható. Áthaladunk a tengerpartra épült, szép, mediterrán jellegű városkán, LA SERENÁ-n. a város után az autóút autópályává szélesedik, ahol még gyorsabban is száguldhatunk talán?

83. élőhely: CL/Atacama/Coquimbo/ FRAY JORGE Nemzeti Park bejárata az autópályától 3-4 km-re, de a park - legnagyobb bánatunkra - zárva! 220 m

Echinopsis (Trichocereus) litoralis
Eriosyce confinis? vagy *E. taltalensis* ssp. *pau-cicostata?*
Eulychnia acida

Szállást ALCONES-ban, egy autópályá mellett fogadóban találunk. Jobb, mint a Totora-i, de igencsak egyszerű, „szellős” faépület; a falakon, az ajtókon lévő ujjnyi réseken át,

süvít be a szél! Melegvíz viszont itt is van. Vacsora: marhahúsleves krumplival, csöves kukoricával, sült csirke spagettivel, sör, cabernet savignon bor és Pisco. Ez egy tipikus chilei ital, alkohol, citromlé, cukor és tojásfehérje keveréke.

Alvásról aligha beszélhetünk, mert az autópályán a hatalmas teherautók dübörgése, a házörző kutyák csaholása, és a hajnal közeledtével a chilei kakasok kukorékolása a nyugodt pihenést teljesen lehetetlenné teszik.

**19. nap 2004. 11. 10. (szerda)
 ALCONES - LA CALERA**

Fáradtan ébredünk, de a reggeli és a nagy adag kávé helyrebillenti lelkünket, testünket. Az úton továbbra is megállunk néhány helyen.

84. élőhely: CL/Coquimbo/Panam 338 km, 40 m

Echinopsis (Trichocereus) litoralis
Copiapoa coquimbana
Eulychnia castanea (?)
Eriosyce taltalensis vagy talán *E. subgibbosa*?

85. élőhely: CL/Coquimbo/Limari/ Panam 303 km

Echinopsis (Trichocereus) litoralis - tetvekkel
 Ezen a helyen szép felvételeket készítünk az óceánról.

6. kép *Copiapoa marginata* élőhely Chilében, *Baluardia* közelében.

86. élőhely: CL/Coquimbo/Choapa/Los Vilos, Panam 251 km, 140 m

Puya species, *Eriosyce curvispina* var. *mutabilis* (?)

87. élőhely: Panam 230 km (LOS VILOS-tól északra 25 km-re)

Delosperma sp.?

Megszemléljük és lefotózzuk a Csendes-óceán partján lévő homokdűnét

88. élőhely: Panam 207 km, a tengerparton

Echinopsis (Trichocereus) litoralis

Sárga virágok, de nem tudjuk, mi lehet?

Eriosyce chilensis(?) *Eriosyce villosa* (?)

89. élőhely: CL/Coquimbo/Choapa/PICHIDANGUI, a tengerparton

A PICHIDANGUI-i tengerpart csodálatos látvány! Vad sziklák, tajtékozó hullámok, és gyönyörű kaktuszok, meg egyéb pozsgás növények láthatók mindenfelé a tengerből

kiemelkedő sziklákon és a parton. Találunk *Delosperma*-hoz hasonló növényeket fehér, vörös és lila színű virágokkal. *Cystante* sp.?

LA CALERA-ban alszunk. Az első emeleti szál-lás, amely egy vendéglő udvarára nyílik, elég gyenge színvonalú. Már nagyon vágyódunk haza! Ez az utolsó éjszakánk Dél-Amerikában! Egész eddig utunk alatt nem voltak egészségi problémáink, most azonban, a vacsorai sült hallal sikerült alaposan elrontanom a gyomromat! No, de ez sem baj! Holnap utazunk haza! Az utolsó „stáció” La Calera-tól a Santiagói repülőtérig tart.

SANTIAGO DE CHILÉ-be, idő híján, nem tudunk bemenni. Majd legközelebb bepótoljuk! Brian Bates-től érzékeny búcsút veszünk a repülőtéren. Ez a magát a kaktuszok kutatásának odaszánó férfiú sok érdekes helyet és növényt ismertetett meg velünk. Kitartása, szívóssága példamutató, és tudománya területén igazi szakértő! Az út folyamán, a hasznos és

7. kép A szép virágú *Eriogyne confinis* Copiapo mellett.

8. kép *Cumulopuntia sphaerica* Huasco környékén.

9. kép *Copiapoa coquimbana*.

10. kép Virágzó *Copiapoa coquimbana* Valenar-tól délnyugatra.

11. kép *Copiapoa fiedleriana* Huasco Bajo-nál.

12. kép Egy *Cystante*-féle.

13. kép A *Copiapoa coquimbana* egyik lelőhelye.

14. kép Kristályvirág és kaktusz.

15. kép Talán *Delosperma* virágzik?

izgalmas tapasztalatok mellett, természetesen akadtak nehézségek is, de végül örülünk, hogy nagyobb baj nélkül ért véget utazásunk.

Bizonyára jó időbe telik, amíg feldolgozzuk lélekben és írásokban is, a sok érdekes, nem-egyszer megrázó élményt. Azt gondoljuk, hogy a köznapi, közhelyekkel is tarkított, szokványos turista utakkal szemben, három hetes dél-amerikai „Odüsszeiá”-nk némiképp változtatott a világról alkotott elképzelésünkön és - bizonyos értelemben - szemléletünkön is. A kaktuszok, a nehéz életfeltételekhez való alkalmazkodás mesterei, arra tanítanak, hogy szép virágok nyílhatnak akár mostoha körülmények között is!

Irodalom:

Anderson, E.F., Bonilla-F., M., Hoffmann-J., A.E., Taylor, N.P. (1990): Succulent plant conservation studies and training in Chile. World Wildlife Fund-U.S., Washington, D.C. 136 pp.

Dillon, M. O. (1989): Origins and diversity of the lomas formations in the Atacama and Peruvian Deserts of western

16. kép Az óceán *Pichidanguinál*.

South America. Amer. J. Bot. 76 (6): 950. 212.

Dillon, M. O., Rundel P. W. (1990): The botanical response of the Atacama and Peruvian Desert flora to the 1982-83 El Niño Event, pp. 487-504. In: P. W. Glynn (ed.), Global Ecological Consequences of the 1982-83 El Niño-Southern Oscillation.

Duncan, T., Dillon, M.O. (1991): Numerical analysis of the floristic relationships of the lomas of Peru and Chile. Amer. J. Bot. 78: 183.

Dillon, M.O., Rundel, P.W., Palma, B. (1996): Flora and Vegetation of Pan de Azúcar National Park in the Atacama Desert of Northern Chile. Gayana Bot. 53: 295.

Dillon, M. O., A. E. Hoffmann-J. (1997): Lomas Formations of the Atacama Desert, Northern Chile, pp. 528-535. In: S. D Davis, V. H. Heywood, O. Herrera-McBryde, J. Villa-Lobos and A. C. Hamilton (eds.), Centres of Plant Diversity, A Guide and Strategy for their Conservation. WWF, Information Press, Oxford U.K.

Hoffmann-J., A.E. (1989): Cactáceas en la flora silvestre de Chile. Ediciones Fundación Claudio Gay, Santiago. 272 pp.

Dr. Gellén János és Gellenné Dr. Kertész Erzsébet Szeged Minden kép a szerző felvétele.

Dr. Buglyó Péter

Folyóiratszemle: KuaS 2006/10; 11 és 12.

2006/10.

Heliocereus speciosus virágok díszítik a KuaS októberi számának címlapját. W. E. Illert a texasi Big Bend Nemzeti Parkba kalauzolja az olvasót. Tartalmas munkájából megismerheti az olvasó a park gazdag kaktuszos flóráját (mintegy 70 faj az Ancistrocactus, Ariocarpus, Copyphantha, Echinocactus, Echinocereus, Echinomastus, Epithelantha, Escobaria, Ferocactus, Mammillaria, Neolloydia, Opuntia és Thelocactus nemzetségekből). Írását elsőrangú élőhelyi fotók teszik teljessé. A Bemutatjuk rovatban ezúttal J. Ettlert és W. Riedel munkája szerepel a bolíviai Echinopsis klingleri-anaról. Az olvasó gondos összefoglalást talál a faj történetéről, elnevezéséről, előfordulásáról, morfológiájáról és tartásának fontosabb körülményeiről. A kivehető belső kemény táblákon bemutatott növények ezúttal: Coryphantha longicornis és Sulcorebutia camargoensis. A Taxonómiai rovatban M. Machado az Arrojadoa multiflora subsp. hofackeriana taxont veti DNS és morfológiai vizsgálatok alá, megállapítva, hogy a vizsgálati eredmények alapján annak helyes elnevezése a következő: *Micranthocereus hofackerianus* (P.J. Braun & Esteves) M. Machado comb. et stat. nov. Egy ritka és szokatlan szukkulentst a *Matelea cyclophyllat* mutatja be az olvasóknak M. Hils. A stapeliákkal rokonságban álló faj a mexikói Jalisco, Guerrero és Oaxaca szövetségi államokban, ritkás erdőkben őshonos. Rövid írásában J. Kumke arról tudósít, hogy *Epiphyllum phyllanthus* példányának még nem elszáradt terméséből csírázó magvak bújtak elő, amelyeket talajba tűzdelve életképes magoncokká fejlődtek. Az alábbi pozsgásokat ajánlja a gyűjtők figyelmébe D. Herbel szép fotók és tömör ismertetés mellett: *Hylocereus undatus*, *Cheiridopsis denticulata*, *Rebutia heliosa* var. *condorensis*, *Turbincarpus jauernigii*, *Lithops aucampiae* és *Mammillaria tetrancistra*.

2006/11.

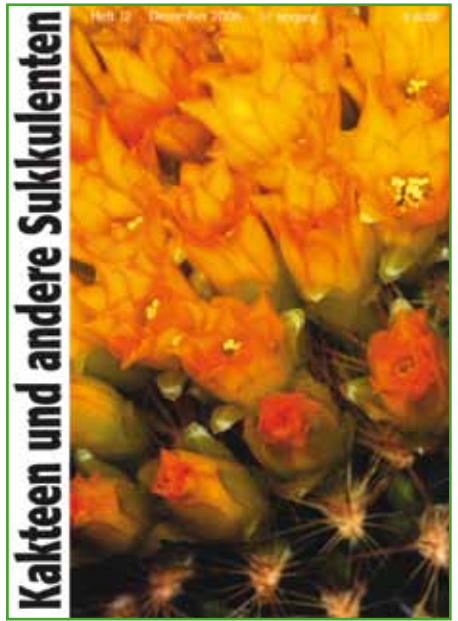
A címlapon egy *Greenovia dodrantalis* sárga virágaiban gyönyörködhet az olvasó. J. Schmuck munkája Venezuela egyik kevésbé ismert nemzeti parkjába kalauzol. A Cerro Saroche számos kaktusz- és szukkulent-nemzetséggel (pl. *Melocactus*, *Pilosocereus*, *Mammillaria*, *Cereus*, *Opuntia*, *Pereskia*, *Stenocereus*, *Cylindropuntia*) is otthont ad. A Bemutatjuk rovatban a *Greenovia* nemzetség legfon-

tosabb képviselőit tárja elének M. Hils. Írásából a pozsgásnemdzség előfordulásáról, tartásának és szaporításának mikéntjéről tudhat meg hasznos információkat az olvasó. A munkát részben élőhelyi fotók teszik teljessé. A kivehető belső oldalakon a *Coryphantha sulcata* és a *Parodia subterranea* kerül ismertetésre. A Taxonómiai rovatban L. Diers és K. Beckert egy új bolíviai *Parodia* faj, a *P. pilayaensis* leírását publikálják. Az 1500-1900 m tengerszint feletti magasságban Mendez tartomány északkeleti részén a *Pilaya* folyó mentén előforduló új fajt kisebb mérete, kevesebb tövise, vörös és kisebb méretű virágai, továbbá jelentősen kisebb magjai különböztetik meg a (sárga virágú) *P. proceratol*. J. Noack a gyűjteményekben még mindig ritkán található, bolíviai *Neowerdermannia vorwerkii* tartásával kapcsolatos tapasztalatait foglalja össze. A mutatós, változatos virágszínű növények nem problémásak, így tartásuk feltétlenül ajánlható. Mindössze két faj, a *Caralluma europaea* és a *C. munbyana* képviseli az európai élőhellyel rendelkező szárszukulenseket. F. Wieland írásában az utóbbit mutatja be dél-spanyolországi élőhelyén. D. Herbel a novemberi számban a következő pozsgásokat ajánlja egy-egy rövid ismertetés és szép fotók kíséretében a gyűjtők figyelmébe: *Cereus spegazzinii*, *Echeveria agavoides* és *Uebelmannia pectinifera*.

2006/12.

Egy dúsan virágzó *Weingartia neocumingii* közelképét csodálhatja meg az olvasó, ha kezébe veszi a decemberi számot. J. Obermaier egy kevésbé számon tartott „kaktuszos vidékre” a kanadai Manitoba tartományba kalauzol bennünket. A Winnipegtől délre elterülő egykori prérin *Opuntia fragilis* és *Escobaria vivipara* élőhelyek találhatóak. Bemutatjuk rovatban egy erősen veszélyeztetett kaktuszpopulációt tár az olvasó elé P. Braun és E. E. Pereira írása. A közép-brazíliai Goia szövetségi állam déli részén fellelhető, kis egyedszámú *Discocactus diersianus* populációt korábban tüzek, most inkább az állattenyésztők veszélyeztetik. Szerencsére a nem publikált pontos élőhelyi adatok miatt az egyedek begyűjtése nem kezdődött el. John Lavarant 80. születésnapján köszönti és méltatja munkásságát írásában G. Lauchs. A szerző sorait az Afrika valamennyi sivatagi területét bejáró

ünnepekt által leírt *Echidnopsis*, *Rhytidocaulon*, *Caralluma*, *Huernia* és *Pseudolithos* fajok pompás fotói teszik teljessé. A kivehető táblákon a *Cleistocactus icosagonus* és a *Coryphantha echinoidea* leírásának, taxonómiájának és tartásának összefoglalását találja az olvasó. E. Pfendbach a chilei Atacama sivatagban tett utiélményeiről számol be írásában. A Santiago de Chile és Charanal között elterülő országrészt bejárva a térség *Eulychnia*, *Copiapoa*, *Cumulopuntia*, *Euphorbia*, *Deuterocohnia* nemzetségekhez tartozó fajok példányait kapta lencsevégre. Születésének bicentenáriuma alkalmából Friedrich Welwitschre emlékezik írásában R. Baeck. Korának egyik legnagyobb növényföldrajzos szakembere, utazója és gyűjtője hat növénynemzetséget, 332 növény- és 26 állatfajt fedezett fel. A filatéliai rovatban F. Kafka ismertet egy máltai bélyegsort, amelyet az utóbbi húsz évben felfedezett új pozsgásfajok (*Pierrebraunia brauniorum*, *Yavia cryptocarpa*, *Aztekium hintonii*, *Pseudolithos migiurtinus*, *Euphorbia turbiniformis*) díszítenek. D. Herbel kedvelt rovatának gyűjtésre ajánlott pozsgásai ezúttal: *Heliocereus speciosus* var. *amecamensis*, *Hechtia marnier-lapostollei*, *Rhipsalis paradoxa*, *Schlumbergera* hibrid, *Kalanchoe porphyrocalyx* és *Selenicereus chrysocardium*.

Dr. Buglyó Péter, Debrecen

Ficzere Miklós

Melokaktusz szigetek és a turbános kaktuszok

Zusammenfassung: Wir können eine Inselgruppe kennen lernen, die nach einer Melocactus genannt wurde und wo der Kaktus sehr geehrt wird. Wir können auch die 500-jährige, seltene, umgangssprachliche Namengebung des Melocactus kennen lernen.

Abstract: We can get information about the archipelago, what named after melocactus and where melocacti are highly respected. We can also read about the maybe 500 years old, rare common names of melocacti.

Nagyon sokféle óvják és védik a melokaktuszokat, de olyan már-már kultikus tisztelet sehol sem övezi ezeket a növényeket, mint a Turks- és Caicos-szigeteken. A szigetek az Atlanti-óceánban lévő Bahama-szigetek délkeleti részeként találhatóak, Kubához kb. 250 km-re észak-keletre, míg a Dominikai Köztársasághoz mintegy 150 km távolságra, északra. A szigetek zászlójában és címerében ott látható a melokaktusz, ezen kívül pénzér-

méik is, de postai bélyegeik túlnyomó része is ábrázol melokaktuszt.

A szigetek nevének első része valamiféle török kapcsolatra utal, ami részben igaz is, de nagyon áttételesen. A szó szerinti fordítás és a helytelen értelmezés már elvezetett odáig, hogy a szigetek bélyegeit, mint egy Törökországhoz tartozó sziget bélyegeiként, azaz törökországi bélyegekként mutassák be. Néhány bélyegen pedig, ahol nincs feltüntetve az ábrázolt melokaktusz neve, ott helytelenül Melocactus communis-ként határozták meg, annak ellenére, hogy a szigete-
ken a Melocactus nemzetséget csupán egyetlen faj, a Melocactus intortus képviseli. A szigete-
teken török nemzetiségű ember talán nem is él, mivel a mintegy 14 000 főnyi lakosság 90%-a fekete, kiknek többsége a valamikori afrikai rabszolgák leszármazottai, 4% körüli a fehérek aránya, a többi pedig mulatt.

1. kép A Turk- és Caicos- szigetek földrajzi fekvése és térképe.

Az összesen 500 km² területű szigetekből a Turk-szigetek a legkisebbek a lakottakból, de a lakosság legnagyobb hányada a Turk-szigetek legnagyobbikán, a Nagy Turk szigeten él. Itt található a Turks- és Caicos-szigetek fővárosa, Cockburn Town is.

Honnan is hát a Turks-szigetek elnevezé-

se és a melokaktuszok tisztelete? A szigeteken - ahogyan már eddig is sejtettük - található melokaktuszok, amelyek az ottani növényzet legérdekesebb, karakterisztikus élőlényei. A köznyelv ott nem melokaktusznak, vagy más megszokottabb néven illeti őket, hanem világszerte egyedülálló megnevezést használ, amely a következő: Turk head cactus. Szó szerint magyarra fordítva törökfejű kaktusznak mondhatnánk, de talán sokkal találóbb a turbános fejű, vagy egyszerűen a turbános kaktusz elnevezés, ami illik is az említett növényekre. Az ottani lakosság rövidebben turk cactus-nak, de még jobban lerövidítve csak turk-oknak mondja és hívja a szigetek melokaktuszait. Innen származtatható tehát a Turks-szigetek elnevezése, mely talán egyedülálló annyiban is, hogy mint földrajzi név kifejezetten melokaktuszra, annak egy közhasználatú, népies elnevezésére utal. S ha már sikerült megfejtenünk a szigetek első nevének jelentését, annak tartalmi lényegét, vajon mi lehet a második név jelentése? Nos, ez sokkal egyszerűbb. A caicos kagylót, egy kagylóféleséget jelent, amely a környező vizekben honos. Ez a kagyló szintén látható a címerükben. A szigeteken található melokaktuszok egyetlen fajt képviselnek, és ennek ábrázolása látható bélyegeiken, zászlójukon, címerükben, és pénzeiken. Ez pedig, mint már említettem a *Melocactus intortus*, amelyek a South Caicos és az Ambergris Cays szigeteken

élnek, az utóbbi helyen a *Mammillaria nivosa* társaságában. A Turks- és Caicos-szigeteken azonban más kaktuszfélék is őshonosak, így a *Pilosocereus royenii* (syn.: *Pilosocereus mills-paughii*), *Opuntia dillenii*, *Consolea nashii*.

A szigeteket 1512-ben fedezték fel Juan Ponce de León vezetésével a spanyolok, ahol akkor még indiánok éltek. Ha a szigetek elnevezése a spanyoloktól származik a felfedezés idejéből, akkor valószínűleg a melokaktuszok egyik legrégebbi köznyelvi megnevezése a turk, vagy turk cactus, hiszen a spanyolok ismerték a török viselet jellegzetes fejfödőjét, a turbánt, amihez asszociálható a melokaktuszok formai megjelenése. Később az eredeti spanyol név kerülhetett lefordításra az angol ajkú betelepülők és az angol nyelv térhódítása következtében. A Turks- és Caicos-szigetek ma Nagy-Britannia koronagyarmata.

Ficzere Miklós
Debrecen

2. kép Egy pénzérme melokaktusszal.

3. kép A szigetek zászlaja és címere, középpontban a *Melocactus*.

A *Cactus melocactus* színes nyomata a *Dictionnaire des sciences naturelles* című többkötetes műből, amely 1816 és 1829 között jelent meg Párizsban. Ma a *Melocactus* nemzetség típusnövénye *Melocactus carolinnae* néven. (Syn.: *Melocactus communis*)

Figur. pind. et d'ouv.

M. Saccard. sculp.

CACTIER en forme de melon.

CACTUS melocactus. (Lin.)

(L'É. grec. mel.)

1. Fleur entière. 2. Id. coupée verticalement. 3. Stigmate. 4. Fruit. 5. Id. coupé horizontalement. Toutes ces figures sont de grandeur naturelle.

Ficzere Miklós

A Melokaktusz nemzetség az Új Kaktusz Lexikon tükrében

Zusammenfassung: Wir können die Feststellungen von dem "The New Cactus Lexikon" über die Gattung *Melocactus* kennenlernen, aber auch einige Abteilungs- und Nomenklaturinteressanten werden erwähnt.

Abstract: We can read about the observations of The New Cactus Lexikon in relation to the genus *Melocactus*, but some interesting taxonomic and nomenclature information are mentioned.

Változások és meglepetések

Felfokozott érdeklődéssel tanulmányoztam át az *Új Kaktusz Lexikon* (angol nyelvű rövidítéssel: NCL) Melokaktusz nemzetségre vonatkozó részét és az ott leírt taxonómiai változásokat, de figyelemre méltó ismeret-halmaz az is, amit mint lexikon nyújt számunkra az egyes elismert vagy el nem ismert taxonokról. A változásokat a CITES Cactaceae Checklist 1999-ben megjelent 2. kiadásában (továbbiakban: CCC2) foglaltakhoz viszonyítottam, ahogyan ezt az NCL szerzői is tették. És itt ért az első meglepetés. A szerzők szerint az NCL Melokaktusz nemzetsége összesen 50 taxont foglal magába, melyből 37 a fajok és 13 az alfajok száma. Ahogyan írják, a CCC2-ben a taxonok száma 45 volt összesen, vagyis az NCL-ben a CCC2-höz viszonyítva számuk 5-tel növekedett. Ezek a számok azonban nem egyértelműek, néhol talán hibásak is. A CCC2-ben az összes taxonok száma 55, ebből 35 a fajszám (ebben található 2 természetes hibrid is), az alfajok száma 20. Az NCL-ben a taxonok száma 60, melyből 37 a fajszám és 23 az alfajok száma. Ha a két természetes

hibridet leszámítom, akkor 33 a fajok száma a CCC2-ben és így az NCL-ben a fajok száma 4-gyel, az alfajok száma pedig 3-mal gyarapodott, tehát valójában összesen 7-tel bővült a taxonok összes száma. A nemzetségen belül 3 természetben fellelhető hibrid ismeretes, mint a *M.x albicephalus*, *M.x bozsingianus* és a *M.x horridus*. Ezeket a hibrideket eddig hibridfajként emlegették, melynek okát sohasem tudtam megérteni, mivel a hibridek – ismereteim szerint – nem eléggé stabilak, mindig visszaütnek valamelyik szülőre, gyakoriak a szaporodási problémák, stb. A faji definícióknak sem feleltek meg, ezért fajként eléggé nyakatekert módon voltak elismerhetők. Hibridogén fajkeletkezés növényeknél csak akkor vezethet új faj kialakulásához, ha az F1 hibridek legalább az egyik szülői populációtól izolálva vannak. Ez a természetben csak emberi beavatkozással valósítható meg. A legtöbb növényi F1 hibrid egyébként teljesen steril. Az NCL ezt a kérdést megnyugtató módon rendezte, azaz eddigi faji státuszukat a hibrideknek megszüntette, és elkülönítve említi őket, ami teljes mértékben helyénvaló.

Alkalmazza viszont az ideiglenesen elismert faj fogalmát, amit a felsorolásban vastag, dőlt betűs szedéssel jelez. E fogalmat nehezen tudom értelmezni, mert vagy elismernek egy adott taxont fajnak, vagy nem. Feltételezem, hogy végleges elismerésük, vagy el nem ismerésük további vizsgálatokat igényel, de akkor rendszertanilag mik ezek?

Ilyen ideiglenesen elismert faji státuszt kapott a *M. braunii*, *M. brederooianus* mint újak. De érdekes módon a már elismert *M. praerupicola* faj is ideiglenes faji státuszt kapott, nem tudni miért? Az említett három taxont ismerték el, mint ideiglenes fajokat. Tehát az NCL-ben az elismert fajok közé az ideiglenesen elismert fajokat is besorolják.

1. kép *Melocactus peruvianus*.

2. kép *Melocactus peruvianus*

Most pedig következik egy újabb meglepetés. A taxonok összegzésénél a szerzők az alfajok számába csak a heterotipikus alfajokat számították be, a homotipikus alfajokat nem. A két alfaji megkülönböztetés ismertetésébe most nem kívánok elmélyedni, ezért csak elnevezés módját ismertetem. Heterotipikus alfaj pl.: *Melocactus violaceus* ssp. *ritteri*, homotipikus pl.: *Melocactus violaceus* ssp. *violaceus* és az ehhez hasonló, de más elnevezések. Rendszertanilag azonban nyilvánvaló, hogy mindkét típus alfaj (subspecies, ssp. subsp.), és ilyen értelemben egyik sem több, de nem is kevesebb a másiknál. Ezért nem tartom szerencsésnek, hogy a szöveges részben minden alfajt ismertetnek, hetero-, és homotipikust egyaránt, de ugyanakkor az elismert taxonok összefoglaló táblázatában csak a heterotipikus alfajt veszik be, azaz ezek tekinthetők ily módon elismert alfajnak, melyek száma 13. De mi van akkor azzal a 10 alfajjal, amit a szöveges részben ismertetnek, és amelyeket a szerzők is, mint alfajokat írnak le? Taxonómiailag ezek is alfajok, de az elismert taxonok közé mégsem számítják

be? Furcsa, hogy a könyv egyik helyén, mint alfajokat leírják, egy másik helyén pedig, nem veszik számításba. Márpedig egy növény vagy alfaj, vagy nem alfaj. Nem tudom, van-e más választási lehetőség ebben a rendszertani kategóriában? Kíváncsiság kedvéért a CCC2-ben lévő 20 alfajból levontam a 9 homotipikus alfajt és a maradékot hozzáadva a 35 fajhoz, összesen 46 taxont kaptam, ami eggyel több, mint a szerzők által említett CCC2-beli 45 taxon. Nem óhajtom a kákán keresni a csomót, de láttatni kívánom azt a különös szemléletmódot és kettősséget, ami megfigyelhető a *Melocactus* nemzetség taxonómiai ismertetésénél. Egyrészt alkalmazzák az ideiglenesen elismert faj fogalmát, és az idesoroltakat az elismert taxonok között említik, másrészt az alfajok egy részét nem számítják be az elismert taxonok közé, holott azok is alfajok, alfaji megjelölésük alapján.

Úgy gondolom, egyik-másik melokaktusz, leírója tekintélye miatt kaphatta meg az ideiglenesen elismert faj státuszát.

A kolumbiai Fernandez-Alonso és Xhonneux 2002-ben két melokaktusz leírását tették közzé, melyekből három faj, négy pedig alfaj. Közülük egy az egyben elismerték a *M. schatzlii* subsp. *chicamochae* leírását, míg a *M. hernandezii* mint *M. andinus* subsp. *hernandezii* került elismerésre. Ugyanakkor született az *M. andinus*-nak egy másik, homotipikus alfaja, a *M. andinus* subsp. *andinus*, az *M. schatzlii*-nak úgyszintén, *M. schatzlii* subsp. *schatzlii* néven. Az új heterotipikus alfajok mellett szinte törvényszerűen megjelentek a homotipikus alfajok is, olyanok melyek eddig nem voltak. Az *M. azureus* subsp. *azureus* alfaj pedig, úgy eltűnt mintha sohasem lett volna, holott a CCC2-ben még olvashattuk nevét. Eddigi „testvére”, a *M. azureus* subsp. *ferreophilus* önálló fajjá lépett elő, mint *M. ferreophilus*, és ezzel automatikusan megszűnt a subsp. *andinus* alfaj. Szinte törvényszerűnek látom, hogy ahol megjelenik a heterotipikus alfaj, ott meg kell jelennie a homotipikus alfajnak is. De ennek fordítottja is megfigyelhető. Ahol eltűnik a heterotipikus alfaj, ott eltűnik a homotipikus alfaj is. Hogy ennek mi az oka, nem tudom, azt sem, hogy mi ennek a gyakorlati vagy rendszertani jelentése, jelen

3. kép *Melocactus peruvianus*.

tósége, de biztos, hogy a taxonómiai „rendet” jelentősen megzavarja, és sokunk számára kissé nehezen érthetővé teszi. A homotipikus alfajok jellemzőikben is különböznek a faj leírásától, tehát megjelenésében is különbözik az ilyen növény a fajnak mondott növénytől, legalábbis erre lehet következtetni a könyvben található leírásokból. Ilyen vonatkozásban, a szakkönyvekben sem találók egységes gyakorlatot: van, ahol jellemzik a fajt, a homo-, és a heterotipikus alfajt is, van, ahol a faj nevét a megszokott módon ki sem írják, hanem homotipikus alfajként nevezik meg, és csak ezt írják le. Hozzáértőktől szívesen olvasnék olyan írást, amely megvilágítaná a rendszertan vagy taxonómia e témában számomra, de talán mások számára is megnyilvánuló „rejtélyét”, és a nem egységes gyakorlat mibenlétét. Új fajként jelent meg továbbá, az *M. inconcinus* és az *M. stramineus*. Ez utóbbi Suringarék több mint 100 éve mellőzött, és most elismert növénye.

Areces által 1993-ban leírt *M. perezassoi* kikerült a fajok közül és lett *M. harlowii*. Számomra az egyik legérdekesebb változás a *M. curvispinus subsp. koolwijkianus taxon* elismerése. Érdekes azért, mert – mint mondták - eddig nem volt kapcsolat a szárazföldi

4. kép *Melocactus peruvianus*. Az 1- 4. kép szemléletesen mutatja egy nagy elterjedési területű faj formai és egyéb küllemi megjelenésének változékonyságát.

Amerika és a Karib-térség szigeteinek (ami szintén Amerika) melokaktuszai között, most azonban ez létrejött. Ezért felvetődik bennem egy messzire vezető gondolat: mikor keletkezhettek a szigetek melokaktuszai, a szigetek kialakulása előtt vagy a szigetek kialakulása után, amikor a korábbi összefüggő szárazföldnek ez a része lesüllyedt és létrejöttek a szigetek?

Megállapíthatjuk azt is, hogy Antesberger vizsgálatai nem vezettek új fajok elismeréséhez, Thomson vizsgálatai viszont elősegít

5. kép *Melocactus intortus* egyik természetes élőhelyén, Antigua szigetén.

6. kép *Melocactus oreas* HU 636.

7. kép *Melocactus violaceus*.

8. kép *Melocactus zehntneri*.

9. kép *Melocactus azureus*, nemzetségének egyik legszebb képviselője.

tették néhány kérdés tisztázódását és neki köszönhető az *M. stramineus* elismerése. A melokaktuszok rendszerbe sorolásánál az annyit hangoztatott angol vagy angolszász összevonó nézet különösebben nem jut kifejeződésre, sőt a taxonok száma sok más nemzetséggel ellentétben nem csökkent, hanem nőtt. Örömmel szeretnék már olvasni egy olyan Cactaceae monográfiát, ami nem az összevonó, hanem a széjjelvonó szemléletet valló szerzőktől származik. Nem értem, ilyen szellemű alkotás miért nem készült az elmúlt egy-két évtizedben, pedig – gondolom – ilyenre is volna igény és érdeklődés. Vagy talán a botanika, mint tudomány mai fejlettségi szintjén egy ilyen mű eleve korszerűtlen lenne?

Melokaktuszok és binominális nomenklatúra

A melokaktuszok természetben fellelhető interspecifikus hibridjeinek tanulmányozásánál egy újabb és szokatlan furcsasággal találkoztam a könyvben, ami nem más, mint az alfaj sima, hármas megnevezése úgy, hogy az alfajra utaló subsp. vagy ssp. megjelölés kimarad. Pl.: *Melocactus curvispinus* koolwijkianus vagy *Melocactus ernstii* ernstii. Ez a forma az NCL más részeiben is fellelhető. Ugyanakkor, a var. rövidítést kiírják. Ismereteim szerint a botanikai neveknél a faj alatti rendszertani kategóriák nevét jelölni kell, kivétel ez alól a cultivar, ami vagy kiírással (cv., cvar. rövidítéssel), vagy a cultivar név aposztrófok közé helyezésével is jelölhető. Fontos követelmény még az is, hogy a cultivar név bármilyen nyelvű lehet, csak

latin nyelvű nem!! A zoológiában elfogadott és nem követelmény az alfaj (subsp.,ssp.) jelölése. Például az aranyhasú légyvadász (*Pachycephala pectoralis*) madárfaj 73 (nem elírás!) alfajából az egyik alfaj hármass elnevezése a következő: *Pachycephala pectoralis bougainvillei*. És itt térnek rá a binominális nomenklatúrára, mert időnként újból és újból felmerül az a téves elgondolás, hogy ha egy növényt két szóval megnevezünk, az már megfelel a binominális nomenklatúrának. A valóság az, hogy a binominális nomenklatúrának többek között két lényeges eleme van:

1. *formai rész:* az elnevezésnek kettős elnevezésnek kell lennie
2. *tartalmi rész:* a kettős elnevezés első tagjának nemzetséget, a második tagjának fajt kell megneveznie.

Hiába teljesül maradéktalanul a formai rész, ha a tartalmi részben nincs ott az említett rendszertani követelmény. Mindezt a következő példával mutatnám be: *Melocarduus*

10. kép *Melocactus caesius*.

echinatus, melyben maga az elnevezés binominális, de a *Melocarduus* nem jelöl nemzetséget, az *echinatus* nem jelöl fajt. Sokunk neve szintén kettős megnevezés, mondhatnánk, binominális, de mégsem mondhatjuk, hogy a binominális nomenklatúra szerint vagyunk elnevezve. És mit szólnának azok, akiknek a neve hármass elnevezés?

11. kép *Melocactus caroli-linnaei* a nemzetség típusnövénye. A felvétel Jamaica szigetén készült.

Az NCL által elismert melokaktusz taxonok

Az alábbiakban olvashatók azok a melokaktusz taxonok, amit az NCL elismer. Dőlt betűvel jelzem az ideiglenesen elfogadott fajokat. A felsorolás tartalmazza a homotipikus és heterotipikus alfajokat is, ezért az alfajok száma nem fog egyezni az NCL Elismert Taxonokat Összefoglaló Táblázatában megadott számokkal (alfajszám, összes taxonszám stb.).

M. andinus	M. intortus
andinus ssp. andinus	intortus ssp. intortus
andinus ssp. hernandezii	intortus ssp. domingensis
azureus	lassensianus
bahiensis	lemairei
bahiensis ssp. bahiensis	levitestatus
bahiensis ssp. amethystinus	macracanthos
bellavistensis	matanzanus
bellavistensis ssp. bellavistensis	mazelianus
bellavistensis ssp. onychacanthus	neryi
braunii	oreas
brederooianus	oreas ssp. oreas
brodwayi	oreas ssp. cremnophilus
caroli-linnaei	pachyacanthus
concinnus	pachyacanthus ssp. pachyacanthus
conoideus	pachyacanthus ssp. viridis
curvispinus	paucispinus
curvispinus ssp. curvispinus	peruvianus
curvispinus ssp. caesius	praerupticola
curvispinus ssp. dawsonii	salvadorensis
curvispinus ssp. koolwijkianus	schatzlii
deinacanthus	schatzlii ssp. schatzlii
ernstii	schatzlii ssp. chicamochoae
ernstii ssp. ernestii	smithii
ernstii ssp. longicarpus	stramineus
estevesii	violaceus
ferreophilus	violaceus ssp. violaceus
glaucescens	violaceus ssp. margaritaceus
harlowii	ritteri
inconcinus	zehntneri

Köszönetnyilvánítás: Köszönöm Békefi József segítségét, hogy írásom illusztrálásához a képeket rendelkezésemre bocsájtotta.

Ficzere Miklós
Debrecen

Fotók: 5. és 11. John Senior, a többi Békefi József.
Irodalom: Hunt, D. (ed.) 2006: *The New Cactus Lexicon*

Melocactus bélyegeken

1. *Melocactus intortus* Turks- és Caicos szigetek 2. *Melocactus intortus* Turks- és Caicos szigetek 3. *Melocactus intortus* Turks- és Caicos szigetek 4. *Melocactus intortus* Anguilla 5. *Melocactus intortus* Turks- és Caicos szigetek 6. *Melocactus lemairei* Dominika 7. *Melocactus* sp. Anguilla 8. *Melocactus* sp. Aruba sziget 9. *Melocactus* sp. bélyegbokon Kambodzsa 10. *Melocactus bahiensis* Brazília 11. *Melocactus communis* Dominika 12. *Melocactus evae* Kambodzsa 13. *Melocactus guitarti* Kuba 14. *Melocactus intortus* Brit Virgin szigetek 15. *Melocactus matanzanus* Laosz 16. *Melocactus* sp. Surinam.

1-9. bélyeg: Gyűjtemény: Anonymus

10-16. bélyeg: Gyűjtemény és fotó:
Gonda István, Mezőtúr

Kiállításaink

Anyák napi virágvásár – Csemő 2007. 04. 28.

Idén 9. alkalommal rendezte meg a Pest megyei Csemő település az immár tradicionálisnak mondható Anyák napi virágvásárt. A rendezvény szervezői felkérték egyesületünket, hogy kiállítási anyagunkkal színesítsük a bemutatott növények sokaságát.

A részvételre – célszerűen – kecskeméti gyűjtőtársainkat kértük fel. Az egynapos rendezvény mintegy ötezer látogatója a szabadterén kiállított növények mellett a MPKE kiadványaival és programjaival is megismerkedhetett. Az egyesület bemutatkozásának sikerét mi sem mutatja jobban, mint hogy a kiállítók szinte szünet nélkül az érdeklődők

sokaságával voltak elfoglalva, talán nem eredménytelenül.

A részvétel sikerén felbuzdulva megegyezés született a rendezvény főszervezője és a kiállító gyűjtőtársak között a további együttműködésről, illetve igény esetén a helyi iskola iskolaprogramban való részvételéről.

Kiállítók voltak: Ábel Győző (Kecskemét), Rózsa László (Helvécia)

Külön köszönet Marosi Mihálynak, a rendezvény főszervezőjének.

Képek: Ábel Győző

Ábel Győző, Kecskemét

1. kép Kiállítás a megnyitás előtti percekben.
2.-3. kép Kiállítási részletek.

Kaktuszkiallítás: Orosháza 2007.

Idén is megrendezésre került Orosházán a már hagyományosnak mondható Kaktusz és Pozsgás kiállítás, vásárral egybekötve.

A május 18-20.-a között lezajló eseménynek a Petőfi Művelődési központ adott otthont. A nyitás előtti napon a helyi Dísznövény Klub tagjai díszítették fel a termet és helyezték el a kiállításra szánt anyagot.

A kiállítás három Romániából érkező gyűjtőnek köszönhetően kiérdemelte a nemzetközi jelzöt. A pénteki megnyitó után, amit Gonda Géza, a Petőfi Kulturális Kht. Ügyvezetője és

1. kép Agócs György növényei között.

2. kép Deli Tamás növényei.

Soós Béla, a Dísznövény Klub elnöke tartott, 31 gyűjtő növényeit csodálhatták meg az érdeklődők. Az eladó növények mennyisége és minősége is megfelelő volt, hiszen 10 gyűjtőtársunk vállalkozott árusításra is. Minden nap a zárás előtt tombola színesítette a programot.

Általános vélemény volt, hogy igen sokszínű és változatos kiállítási anyagot sikerült összeállítani. A három nap alatt 734 fő tekintette meg a kiállítást. A fizető látogatók száma 308 fő volt, ez sajnos némileg elmaradt az előző évihez képest. Öröndetes viszont hogy az iskolás csoportok létszáma mintegy másfélszeresére nőtt (426 fő) a korábbiakhoz képest.

A vasárnapi zárás után azzal búcsúztak a résztvevők: Jövőre veletek ugyanitt.

Képek: Hódi Sándor

3. kép Vendégünk Mexikóból, Gonda István kaktuszai között.

Hódi Sándor

Magyar kaktuszgyűjtők: Juhász Gábor

Zusammenfassung: Der Verfasser stellt einen der bekanntesten Sammler vor, nach dessen Erzählung er die Stationen des Lebens eines Kakteensammlers skizziert.

Abstract: The author introduces one of the most famous cactus collectors in Hungary who collects cacti for a very long time. We can get to know the important 'stations' of his cactus collector's life relying upon his telling.

Az általam ismert gyűjtők egyik legkézségesebb, legsegítőkészebb tagját szeretném bemutatni Juhász Gábor személyében. A családjával Hódmezővásárhelyen élő Gábor vonzódása a növényekhez már fiatal korában nyilvánvalóvá vált. Szakmát is így választott és lett belőle dísznövénykertész technikus. Kezdetben azonban szó sem volt kaktuszokról, mivel broméliákat, orchideákat és sziklakerti évelőket gyűjtött. Egy kaktuszgyűjtő osztálytársa biztatta, hogy próbálkozzon kaktuszokkal és pozsgás növényekkel.

Engedett a szelíd erőszaknak és vegyes kaktuszmagot vásárolt egy kertészeti boltban. A vetés olyan jól sikerült, hogy egyből pár száz kaktusz magonc boldog tulajdonosa lett. Ez 1982-ben történt, de a „fertőzés” azóta is tart. Az első időkben Nemes Lajos-Szabó Dezső: Kaktuszok című könyve volt segítségére, a 90-es évek elejére tehető az első személyes kapcsolatok más gyűjtőkkel. Megismerkedett Papp Istvánnal és Sajti Sándorral, tőlük sok növényt vásárolt illetve kapott ajándékba. Ezen felül, egy helyi gyűjtőtársával rendszer-

1. kép Juhász Gábor (bal szélén) fóliaháza előtt Hódi Sándorral.

Debreceni Pozsgástár 2007/3.

resen látogatták a gyűjteményeket, így fokozatosan szaporodtak növényei. Kezdetben erkélyük beton virágtartójában tudta elhelyezni szerzeményeit.

Később szülei hétféligi telkén alakított ki egy sziklakertet és ebbe ültette cserepestől a kedvenceket, ahol a túlzott csapadéktól üvegtető védte őket. Ezzel csak egy gond lehetett volna, hogy a telek messze volt a lakásuktól. Ez azonban neki nem jelentett akadályt, mert másik nagy szenvedélye a tájékozódási futás, így a program a következő volt: 7 km futás a kertbe, kaktuszozás, majd megint 7 km futás haza. Elég fárasztónak hangzik, de még élvezte is állítólag.

A későbbiekben vásárolt egy kertes házat, ahol melegágyi ablakokból épített egy 30 m²-es üvegházat. A fűtés hiánya miatt a teleltetés a ház egyik szobájában történt. Ezen időszakban lépett be a Debreceni egyesület tagjai közé, és amennyiben ideje engedi, úgy

2. kép Juhász Gábor gyűjteményében, kedvencei társaságában.

3. kép Dr. Erostyák Mihály szemléli a szépen összeállított növényeket.

4. kép A tálcákba elvetett magvakból kifejlődött példányok.

5. kép *Mammillaria montensis*.

az Orosházi Dísznövény Klub foglalkozásain is részt vesz. A 2000-es évben egy újabb költözés után már nem épített üvegházat, hanem egy hasonló nagyságú, két végén nyitott fóliasátrat készített. Kialakított egy sziklakertet is, ahol fagyálló jukkákat, agávékat és kaktuszokat nevel. A telettetést a tavaly elkészült favazas polikarbonát lemezzel borított téli-kertjében oldja meg.

Gyűjteményének jelentős részét a *Mammillaria* és *Echinocereus nemzetség* tagjai teszik ki, de jelentős az *Escobariák*, *Turbiniacarpusok*, *Gymnocactusok* és *Echinomastusok* száma is. Ahogy szinte mindenkinek, neki is megvan a saját talajkeveréke, ami a következő: 45% virágföld /különböző bolti földekből keverve/, 5% kerti föld, 30% folyami homok, 15% kvarchomok /szemcsés/, 2-3% zeolit. A fent maradó pár százalék pedig, a növények igénye szerint apró szemcsés mészkő, vagy a savanyú talajt igénylőknek 3,5-4,5 Ph értékű tőzeg.

6. kép *Mammillaria baxteriana*.

7. kép *Mammillaria knuthii*.

8. kép *Mammillaria miegiana*.

9. kép *Mammillaria zeyeriana*.

10. kép *Coryphantha scolymoides*.

11. kép *Echinocereus rigidissimus*
var. rubrispinus.

12. kép *Escobaria vivipara* *var. bisbeana*.

Az öntözést esővízzel vagy csapvízzel végzi, a gyakoriságáról annyit mondott, hogy akkor öntöz újra, amikor már nem emlékszik, hogy előtte mikor történt ez meg. Évente egyszer, a nyár elején tápoldatozik. Az állati kártevők ellen *Zolone*, *Actara* vagy *Bi58*-cal védekezik, de kizárólag akkor, ha a jelenlétükre utaló jeleket lát. Bátran állíthatom, hogy ezzel a módszerekkel egy színvonalas és főleg egészséges állományt tudott létre hozni.

Minden évben 40-50 fajta magot vet. Maga a magvetés egy tálcába történik, ahol nem használ jelölő pálcákat és elválasztást. Készít egy térképet, és arra vigyáz, hogy a hasonló fajok egymástól messze kerüljenek. A kikelő magoncokat folyamatosan tűzdeli át. Gyűjteményének bővítését idő és hely hiánya miatt nem tervezi, de neki is megvannak az álmái, hogy milyen ritkaságokat szeretne beszerezni.

Az idősebb, nagyra nőtt növényeiből évente elad néhányat, és az így keletkezett szabad helyeket szeretné betölteni új és ritka növényekkel. Elmondása alapján, ha bővítésre nem is gondol, a gyűjtemény átalakítására azonban igen, és idővel szeretne szakosodni egyes nemzetségek irányába.

Őszintén remélem, tervei valóra válnak, amelyekhez kívánok neki és családjának sok szerencsét és jó egészséget.

A képek Kiss László felvételei.

Hódi Sándor
Hódmezővásárhely

15. kép **Részlet a sziklakertből.**

13. kép *Mammillaria fuauxiana*.

14. kép *Mammillaria dealbata*.

Egy molylepke, amely kipusztíthat 19 kaktuszfajt!

Zusammenfassung: Eine Motte, die 19 Genus abtöten kann, breitet unanhaltend in der Richtung auf Nordamerika aus und richtet mächtige Insektenverheerungen in den Südstaaten an. Texas ist besonders gefährdet.

Abstract: A moth, which could exterminate 19 cactus species, irresistibly spreads towards North-America and causes great losses in the southern states of the USA. Texas State is especially endangered.

1989-ben érkeztek Floridába a kaktuszmolyok, és attól kezdődően elterjedtek az Öböl partvidéke mentén legalább 50 mérföldet haladva egy évben, mondják a tudósok. A támadó moly elérte a Dauphin szigeteket messze az Alabama partvidéktől, és arra számítanak, eléri Kelet-Texasot valamikor 2008-ban. 2006. augusztusában a kaktuszmolyt szintén felfedezték Mexikóban, a Nők szigetén, szemben a Yucatan félszigeti Cancun-nal. Két irányból két irányból támad, közrefogva Texasot, ami nagyon komoly fenyegetést jelent.

Sok függ a növényektől

Ha nem avatkozunk be, akkor a moly el tudja pusztítani 19 kaktuszfajt, amelyek Texasban találhatóak. Ez káros hatással lenne a vadon élő állatokra, mert ezek a kaktuszok élelmet, menedéket és védelmet adnak nekik, de ugyanakkor fontosak a talajerózió megelőzésében is. A Texasban is megtalálható fügekaktusz fontos eledele számos madárnak és emlősnek. A madarak, mint a bóbítás fehérfűj, a kaktuszökörsem a fügekaktusz bokrában keresnek menedéket és védelmet a ragadozók ellen. De menedéket adnak az emlősöknek is, mint a prérifarkasoknak, rókáknak, fehér farkú szarvasoknak, nyulaknak. Ez utóbbi kettőnek eledelt is biztosítanak. A moly hatása igen veszedelmes lehet az USA déli határa mentén, ahol 53 fügekaktuszfajtát természetnek, melyek könnyen értékesíthető árufeleségeket szolgáltatnak a kereskedelem részére.

Mexikóban a fügekaktusz szivacsos belső részét élelmiszernek, míg a termését (gyümölcsét) szintén mint élelmiszert, a belőle kivont festő anyagot festékként hasznosítják. Barron Rector szerint – aki Texasban egy nagy kiterjedésű főiskolai gyakorló gazdaság szakértője – Mexikó mezőgazdasági termelésének a fügekaktusz termesztés több mint 2%-át adja.

1. kép **Cactoblastis cactorum**, a kaktuszmoly.

Hogyan vehetjük észre?

A hajóval érkező fügekaktusz szállítmányokat már megvizsgálják a texasi szakértők, de a faiskolákban is figyelik a kaktuszmolyokra utaló jeleket, és nyomon követik a kaktuszmoly miatt joggal ideges f a r m e r e k gyanút keltő megfigyeléseit. Rector szerint

2. kép Az Ascension szigeteken kiadott bélyegen jól láthatók a larva feketén pöttyös övei.

a legnagyobb gond az, hogy az emberek nem tudják, hogy hogyan néz ki a kaktuszmoly, ezért nem tudják, mit keressenek. A betolakodó észrevételére van egy jó módszer, annak ellenére, hogy hasonlítanak a többi Texasban őshonos molylepkéhez. Ez nem más, mint a női egyedek tojásaiból kifejlődő lárva, amely

élénk narancssárga színű és fekete pöttyökkel díszített.

Ken Bloem floridai A&M professzor már 2003-ban vizsgálta a kaktuszmoly okozta fertőzést a floridai St. Marko-ban. Ez a moly teljes gazdasági és környezetvédelmi pusztulást okozhatna az USA déli határállamaiban.

A veszedelmes kártevő ismérvei

Közönséges neve: kaktuszmoly, vagy argentin kaktuszmoly

Tudományos neve: Cactoblastis cactorum

Eredet: Őshonos Argentínában, Paraguayban, Uruguayban és Braziliában.

A felnőtt moly: barnásszürke, két hullámos sávval a szárnya végén

A lárva: teste vöröses narancs színű, fekete pöttyös sávokkal

Eledele: a fügekaktusz szivacsos belső szöveveivel táplálkozik.

Texashoz való közeledése: nyugatról Alabama felé tart.

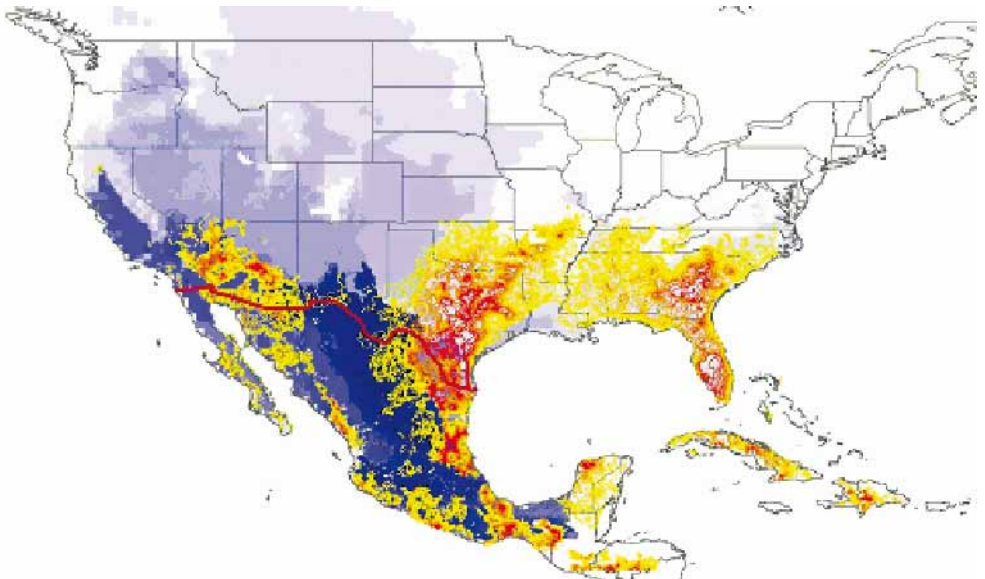
A színes lárva beássa magát a kaktusz szivacsos belsejébe, és megeszi a növényt belülről

kifelé haladva. A kaktuszmolyt régen a biológiai védekezésben használták Ausztráliában, Dél-Afrikában, Indiában és a Hawaii-szigeteken, mint biológiai gyomirtószert az ott megtelepedett és elvadult kaktuszok kiirtására. Ausztráliában ez a kaktuszmoly 80 millió hektár nagyságú területet tisztított meg a kaktusztól az 1920-as években.

A kaktuszmoly nagyon jó abban, amit csinál, vagyis a kaktuszok elpusztításában, ha azt ellenőrzött körülmények között végzi. – mondja Rector. Az ellene való védekezés kulcsa az oktatás lehet.

Más fenyegető fajok

A kaktuszmoly az egyik legújabb állatfaj, amely fenyegeti Texast. A mai napig biológusok igazolták számos nem őshonos állat és növényfaj jelenlétét Texas területén, így 67 szárazföldi növényt, 12 vízinövényt, 10 emlőst, 4 madarat, 7 halat, 11 rovar, és összesen 11 kagylófélét és más puhatestű állatot. Az egyik veszedelem a vörös tűzhangya, egy másik dél-amerikai őslakos, amely az 1920-

3. kép A piros és sárga színezés a fertőzés fokát és az invázió haladási irányát mutatja, amint szinte harapófogóba került Texas egész területe. A kék szín erőssége arányos az *Opuntia* félék előfordulási gyakoriságával és ezek a területek még nem fertőződtek.

as években érkezett Alabamába, és nagyszámban elterjedt a déli államokban, köztük Texas-ban is. Az agresszív hangya megöli az újszülött állatokat, és dollár milliókat kell költeni kordában tartásukra. Szintén gyorsan elterjedtek az afrikai gyilkos méhek az Egyesült Államok déli részén, egészen Nyugat-Nevadáig, Kaliforniáig mióta 1990-ben átlépték a Rio Grandét. Csípésük megsebesíti, de meg is öli az embert, a méhészeknek milliós veszteségeket okoznak.

Védekezés: a szaporodás megakadályozása

A legmegbízhatóbb stratégia a kaktuszmoly haladásának megállításra oly módon, hogy a szaporodását meg kell akadályozni. Ezért Alabamában steril tenyésztési program indult el. A program keretében nagyszámú steril hímnemű egyedek kiengedni a

természetbe. Ha ezt nem teszik meg rövid időn belül, akkor a kaktuszmoly el fogja érni Texast, és kipusztítja a fügekaktuszt, mert a fügekaktusz nem viseli el a kaktuszmolyok támadását. Korábban ott voltak a vörös tűzhangyák, majd jöttek a gyilkos méhek, most pedig a telhetetlen dél-amerikai kaktuszmoly vándorol folyamatosan és megállíthatatlanul Texas felé. Természetudósok és természetvédők aggodnak, hogy a megszálló molyok elpusztíthatják a texasi fügekaktusz állományt, amelynek meghatározó szerepe van a texasi tájban.

Újsághír a The City c. újság 2007. jan. 8-i számából.

Beszerezte: Gonda István, Mezőtur

Lefordította: Boruzs Boglárka 10/c oszt. tanuló

Dóczy Gimnázium, Debrecen

Bélyeg: Anonymus gyűjteményéből

4. kép A lárvák okozta kártétel.

5. kép A felvétel Ausztrália Queensland államában készült valamikor az 1920-as években, ahová a kaktuszok kipusztítására vitték be a kaktuszmolyt. A jobboldali kép 3 évvel később készült ugyanarról a területről. A moly pusztítása tökéletes és elképesztő!

Egyesületünk könyvtárába érkezett kiadványok

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

Die in der Bibliothek unseres Vereins angekommenen Verlagswerke

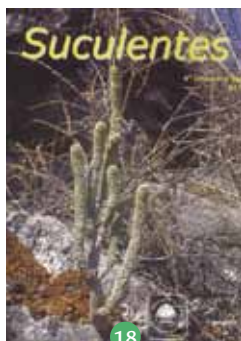

16

17

18

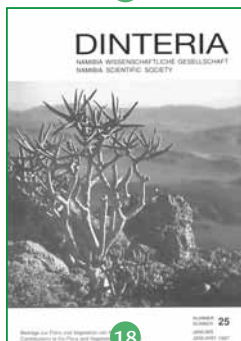
19

16

17

18

19

1. MESEMB STUDY GROUP Bulletin

2007/1 ISSN 0955-8276 (ANGOL)
 Bemutatva: 2 *Circandra serrera*L. 2 *Gibbaeum haaglenii* 1 *Delosperma sphalmanthoides* Hazel Hodgson in Sout Afiva
 1 *Ectotropis alpina* seedlings gyökézzettel és beültetve. 1 *Lithops gracilidelineata* cv. Café au Lait 1 *Lithops salicola* cv. Bacchus.

2. Cactus and Succulent Journal 79 évfolyam 2007 Március-Április No. 2 / Részletesen ismertette folyóiratunkban./

3. ASKLEPIOS 97 2007. április (ANGOL) ISSN 0260 – 9533 Címlapfotó: *Huernia plowessii* Fotó: Hanc-Jürgen R. Throrwarth.

4. SANSEVIERIA 2007. április No 16 ISSN 1473- 3785 (ANGOL), Címlapfotó: *Sansevieria robusta*, Fotó: Koko Creter – Angel Ramos.

5. Kakteen und andere Sukkulenten 57 évfolyam. 10/2006. November. Részletesen ismertette folyóiratunkba.

6. Kakteen und andere Sukkulenten 57 évfolyam. 11/2006. December. Részletesen ismertette folyóiratunkba.

7. Kakteen und andere Sukkulenten 57 évfolyam. 12/2006. December. Részletesen ismertette folyóiratunkba.

8. Kakteen und andere Sukkulenten 58 évfolyam. 1/2007. Január (NÉMET) ISSN: 0022-7846, Címlapfotó: *Gymno-*

cactus horripilus, Fotó: Manfred Hils.

9. Kakteen und andere Sukkulenten 58 évfolyam. 2/2007. Február. (NÉMET) ISSN: 0022-7846 Címlapfotó: *Echinocereus scheeri-Hybride* Fotó: Reinhart Sch ede.

10. Kakteen und andere Sukkulenten 58 évfolyam. 3/2007. Február. (NÉMET) ISSN: 0022-7846 Címlapfotó: *Pachyphytum oviferum*Fotó:Gereld.Lauchs.

11. Kakteen und andere Sukkulenten 58 évfolyam. 4/2007. Március. (NÉMET) ISSN: 0022-7846 Címlapfotó: *Echinocereus dasycanthus* bei Camyame in mexikanischen Chihauha Fotó: Martina & Andreas Ohr.

12. Cacteen und anderee Sukkulenten 58 évfolyam. 5/2007 Május. (NÉMET) ISSN: 0022-7846 Címlapfotó: *Neoporteria gerocephla* (*Erosysecenilis* subs. *senilu*) Fotó: Alfred Fröhlich†.

13. Cacteen und anderee Sukkulenten 58 évfolyam. 6/2007 Június. (NÉMET) ISSN 0022-7846 Címlapfotó: *Echinopsis* spec. Fotó: Cahlrotte Wisseler.

14. Kakteen und andere Sukkulenten 58 évfolyam. 7/2007. Július. (NÉMET) Címlapfotó: *Opuntia invicta* (*Neutrieb*) Fotó: Hubert Müller, ISSN: 0022-7846.

15. Kaktusz-Világ 2007. Április ISSN 0209-9152 Az MKOE szakmai tájékozta-

tója. (MAGYAR) Címlapfotó: *Discocactus pseudoinsignis*. Fotó: Bernhard Bohle.

16. Kaktusz-Világ 2007. Június ISSN 0209-9152 Az MKOE szakmai tájékozta-tója. (MAGYAR) Címlapfotó: *Melocactus actinacanthus*. Fotó: Békefi József.

17. SUCCULENTA 2007./3. (Június) 86 évfolyam ISSN 0039-4467 (Hol-land) Címlapfotó: *Aloe mossurilensis*, de knoppen Fotó: Alexandre Viossal.

18. Succulentes 2006/4. sz. No. 36. (SPANYOL)Címlapfotó: *Peperomia cereoides* Pino et Cieza Fotó: Guillermo Pino.

19. Succulentes 2007. No 37 (SPANYOL) Címlapfotó: *Lophophora Williamsi* Fotó: Leticia Medina.

20. Aztekium 2007 Nr. 1 (40) ISSN 1454-5349 Címlapfotó: *Mammillaria pennispinosa*. Fotó: Marcel Cimpean.

21. Dinteria (NAMIBIA) 1. évf. 1968 2. évf. 1969 3. évf. 1969 9. évf. 1973 10. évf. 1974 12. évf. 1976 13. évf. 1977 14. évf. 1978 17. évf. 1984.

22 Dinteria (NAMIBIA) 25. évfolyam 1997. január ISSN 0012-3013 Címlapfotó: *Aloe ramosissima* Fotó: Helge Denker.

23 Melocacti of Cuba (Cactus & Co Libri) ISBN-13:978-88-950018-05-08 Zoltán Rigerszki, Géreder Delanoy Endre Ujréti, Anselme Vilardebo.

ETIMOLÓGIA SZÓTÁR

Pozsgásnövény elnevezések jelentése latin, német és magyar nyelven.

Etymological dictionary - denotation of the succulent names in Latin, German and Hungarian languages.

A, a

albipilosa	weisshaarig	fehérhajas, fehérszőrös
albiplena	weiss - voll	fehér - telt
albisetacens		fehéren sörtézett
albisetus	weissborsten	fehérsörtés
albisetaplumosa	wollig-weissborsten	molyhos fehér-sörtés
albisetatus, albisetata	weissbeborsteter	fehér sörtés
albispinus	weiss - stachelig	fehér tövisű
albo-areolata	weiss-areolig	fehér areolájú
albo - lineata	weiss gestrichelt	fehéren vonalkázott
albopectinata		fehér fésűs
albo - picta	weiss bemalt	fehéren foltos, fehéres-tarkás
albopilosum	weiss haarig	fehér szőrös, fehér hajas
alboroseum	weisslich- rosenfabrig	fehéresrózsaszín
albumen	das Sameneiweiss	magfehérje
alcahes	benannt nach Herkunft:Alcaha. Baja Cal.	Alcaha-ból való
alceolus	der Pantoffel	papucs
alensis	benannt nach Herkunft:	élőhelyről elnevezve
alexanderi	benannt nach Alexander	Alexander-féle
alicocornis	geweihähnlich	agancshoz hasonló
alco - tuna		bolíviai nevéből elnevezve
allelopathia	Wechselwirkung der Pflanzen	növények kölcsönhatása
allosiphon	ungewöhnlicher	rendkívüli
aloioides	aloeähnlich	aloeszerű
aloifolia	aloe blättrig	aloelevelű
alonsoi	benannt nach Alonso	Alonso-féle
alpinus	alpinisch	havasi, alpesi
alreolaris	schaumig	habos
alteolens	stark reichend	erősen terjedő

Eulychnia acida a virágzás kezdetén.

